

Гъэтхапэм и 8-р — бзылъфыгъэхэм я Дунэе маф

ТЫЗЭКЪОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

1923-рэ илъэсым
гъэтхапэм
къыщэгъагъау кыдэжы

№ 38 (21051)

2016-рэ илъэс

ШЭМБЭТ
ГЪЭТХАПЭМ и 5

къыщэгъагъау кыдэжы
нэмк! къэбархэр
тисайт ижуртэщытх
WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Тибзылъфыгъэ лъаплэхэр!

Анахъ гъэтхэ мэфэк! дахэм — бзылъфыгъэхэм я Дунэе мафэ фэш! тыгу къыддэлэу тышфэгущы!

Сыд фэдэ лъэхъани шэ, лъытэныгъэ зыфэтшырэ бзылъфыгъэхэр, шлэм, гуклэгъум, хъупхъагъэм, акъылыгъэм ятамыгъэу шыушъ. Тищылэныгъэ гушлуагъорэ зэдэгъэштэныгъэрэ къыхашульхъэзэ, дунаир нахъ дахэ шэошъ.

Къыткхъуэхэрэ зыфэдэ хъушхэр бэк! ялытыгъ дунэеплъык!эу шыушъ, шыуигуэтыныгъэ, клэлэц!ык!эхэм яплунк!э пшэдэк!ыж ин зэрэшхуэрэ ик!оу зэрэзэхэ-шъушык!ырэ.

Адыгеим щыпсэхэрэ тибзылъфыгъэ лъаплэхэр!

Унагъом игъэпытэн шыулахышхо зэрэхэшышхыэрэм, шыуигуклэгъу, шыуигулытэ апае инэу тызэрэшхуэрэ джыри зэ къыхэдгъэщынык!э мы мэфэк!ырэ ушхъагъу дэгъоу щыт.

Тыгу къыддэлэу зэк!эми тышфэлъало псауныгъэ пытэ, щылэк!эш!у шыушъ, гъэтхэ мэфэк! нэфым дежугъэ-штэнэу, къышхуэпблагъэхэм, шыуэхэтхэм ренэу шыгу къа-лэтынэу!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу
ТХЪАК!УШЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Ащ хэлэжыгъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхъак!ушынэ Аслъан, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожный, Адыгеим и Апшэрэ Хыкум и Тхъаматэу Трэхъо Аслъан, республикэм ипрокурорэу Василий Пословскэр, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, депутатхэр, федеральнэ ык!и республикэ къулык!ухэм япашхэр, бзылъфыгъэ организациехэм ялык!охэр, нэмк!хэри.

АР-м и Лышхъэу мэфэк! лфотхъабзэм пэублэ псалъэ къыщиш!эзэ, гушлуагъомрэ дэхагъэмрэ ямафэу — бзылъфыгъэхэм я Дунэе мафэк!э Адыгеим щыпсэрэ бзылъфыгъэхэм къафэгущыгъэ. Щылэныгъэм анахъ мэхъанэшхо щызыубытырэ унагъом, насыпым ар альпсэу зэрэщытыр хигъэ-унэфык!ыгъ. Дунаим дэгъоу тетыр зэк!э бзылъфыгъэм, ным зэрэпхыгъэхэр къыхигъэщыгъ.

— *Сабыеу къэхъухэрэм япчъагъэ нахъыбэным, нымрэ сабыимрэ къэхъумэгъэхэм, унагъом имэхъанэ зык!эгъэ-лэтыгъэным афэорыш!эшт амалхэр щылэнхэр къэралыгъом ипшэарылъ шхъалэх. Ар къыдэтлътэзэ непэ тиофш!эн зэ-*

Бзылъфыгъэхэм я Дунэе мафэ фэгъэхыгъэ мэфэк! зэхахъэ АР-м и Къэралыгъо филармоние тыгъуасэ щык!уагъ.

Ямэфэк!к!э афэгущыгъэх

хэтэщэ, — къылуагъ Тхъак!ушынэ Аслъан. — *Сабыигом, ным, унагъом, куп зэфэшхъафхэм къахиубытырэ цыфхэм ясоциальнэ лфогъыгъэхэр зэшохыгъэхэм фытегъэпсыхъгъэ программиту республикэм щытэгъэцак!э. Блэк!ыгъэ илъэсым ахэм сомэ миллиарди 2,5-рэ фэдиз апэлудгъэхъагъ. Джащ фэдэу социальнэ тын-*

хъугъэ. 2015-рэ илъэсым ар нэбгырэ миным ехъумэ алэ-клэхъагъ, зэк!эмк!и ащ сомэ миллион 52-м ехъу республикэм щыпэлугъэхъагъ. Джащ фэдэу сабыибэ зэрыс унагъохэм социальнэ лэпылэгъу арагъэгъоты. Адыгеим мыщ фэдэ унэгъо 5268-рэ ис, ахэм ащыщэу 4347-мэ фэгъэк!отэныгъэхэр къызфагъэфедэх. Мэхъанэшхо зэрэтырэ лъэныкъохэм ащыщ

хэр зытефэхэрэм игъом афатлупшы.

АР-м и Лышхъэу къызыри-луагъэмк!э, мэхъанэшхо зилэ къэралыгъо ны мылькур илэ-к!агъахъ. Мы аужырэ илъэхэр пштэмэ, ящэнэрэ ык!и ащ къык!элъык!орэ сабий къыз-фэхъугъэ унагъохэу ч!ыплэ ны мылькур (сомэ мин 50 мэхъу) зэрэтыгъэхэм япчъагъэ нахъыбэ

клэлэц!ык!у лыгъыплэм клон фаехэм ялфогъо изэхэфын. Непэрэ мафэм ехъулэу илъэси 3 — 7 зыныбжэ сабийхэм альэныкъок!э Мыек!уапэ чэ-зыу щылэжъхэ.

— *Тибзылъфыгъэ лъаплэхэр! Мэфэк!у къэблагъэрэмк!э джыри зэ сыгу къыздэлэу сышху-фэгущы. Псауныгъэ пытэ шыу-лэу, шыуибын-унагъохэм шыу-датхъэу, ш!ур, дэхагъэр къы-шъобэк!эу шыуш!энэу шыуфэ-сэлэ, —* къылуагъ клэхым Тхъак!ушынэ Аслъан.

Зэхахъэм нэужым къыщыгу-щылэгъэхэ Владимир Нарожныймрэ АР-м ибзылъфыгъэхэм я Союз итхъаматэу Светлана Дорошенкэмрэ республикэм щыпсэрэ бзылъфыгъэхэм ямэфэк!к!э къафэгущыгъэх, гуш!лэ дэхабэ апагъохыгъ.

Адыгеим итворческэ купхэр, эстрадэм иорэдылэхэр зыхэ-лэжъгъэ мэфэк! концертмык!э лфотхъабзэр зэфаш!ыжыгъ.

ТХЪАРК!ОХ!О Адам.

Епископым лук!агъ

АР-м и Лышхъэу Тхъак!ушынэ Аслъан Мыек!уапэ ык!и Адыгэ епархием я Епископэу Тихон тыгъуасэ зэлук!эгъу дырилагъ.

Свято-Успенскэ кафедральнэ Соборэу Мыек!уапэ щырагъэ-жыгъэм иш!ынк!э республикэм лэпылэгъу мымак!эу къызэраритырэ фэш! лъэшэу къызэрафэрэзэхэр Епископым къырилотык!ыгъ, АР-м и Лышхъэу лъэныкъо пстэумк!и ыналэ къызэраритыт фэш! «тхъауе-гъэпсэу» къырилуагъ.

— *Экономикэм мы уахъ-тэм къыныгъоу къызэпчыхэрэм апк! къык!ык!э ахъщэу къэттлупшырэ мак!э, —* къылуагъ АР-м и Лышхъэу. — *Арэу щытми, Соборыр амалэу илэмк!э тыухыныр ш!ок! зимылэ лфэу тэрк!э щыт. Тапэк!и ащ зэрэтфэлэк!эу тык!ыхэлэжъэшт, тишлуагъэ тигуапэу къышъодгъэк!ышт.*

Адыгеим быслымэнэу ык!и чыристан диным пылэу исхэм зэгурьланыгъэ азыфагу

зэрилъыр динлэж шхъалэхэм яшлуш!агъэу зэрэщытым, ахэм язэныбджэгъуныгъэ мэхъэнэ ин зэрилэм Лышхъэу къык!и-гъэтхыгъ.

Епископым Соборым игъэ-уцун пэлухъащ ахъщэу афатлупшыгъэм мымак!эу псэо-лъэшынэ зэрэлъыгъэк!отэщыр къыхигъэщыгъ, мы илъэсым ар зынагъэсыщтэу пшэарылэу зыфагъэуцужыгъэхэм ащигъэ-гъозагъ. Чыристан диным пы-лхэм гъомылэпхъэ гъэнэфэгъэхэр зыщамышхыр уахътэу къэблагъэрэ (постыр) еж-хэмк!э хъугъэ-ш!эгъэ инэу зэрэщытыр къыхигъэщыгъ, а мэфэк!ым пае нэпэепл! шлу-хъафтынэу Урысыем фэгъэхы-гъэ тхылышхо АР-м и Лышхъэу къыритыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтхэр А. Никоновым тырихыгъэх.

Цыфхэм ягумэкыгъохэм защигъэгъозагъ

Адыгеим и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат къалэу Мыекьюапэ, Мыекьюопэ, Шэуджэн, Джэджэ районхэм ащыпсэухэрэм ащыщхэм бэмышлэу залоклэм, ягумэкыгъохэм защигъэгъозагъ.

Цыфхэм лофшлэлэ, мылькы лэпылэгъу ягъэгъотыгъэным, чыгу лахымккэ бэджэнд плалэр лыгъэккэтыгъэным, унэхэм ягъэккэжыны, сабыибэ зэрыс унагъом чыгу лахь кыфыхэгъэкыгъэным япхыгъэ лофыгъохэм ыккы къутирэу Гавердовскэм дэсхэм апашъхэ ит лофыгъохэм зэлуклэм щакхэп-лягъэх.

лофыгъохэм атегушылэзэ, му-

ниципальнэ хэбзэ лэшъхэтетхэм цыфхэм лэпылэгъу аргэгъотыгъахэр республикэм и Премьер-министрэ зэригъэшлагъ. лэпылэгъу зищыккэгъэ дэдэхэм ялофыгъохэм язэшлохын районхэм япашэхэм аналэ тырагъэтынэу афигъэпытагъ.

Къутирэу Гавердовскэм дэсхэр Премьер-министрэм апэрэп зэрэлуклэхэр. Ахэр зыгъэ-гумэкырэ лофыгъохэм ащыщх

электроэнергием псэуплэм нахышлоу лэклэгъэхэгъэныр, клэлэцкыкы лыгыплэ зэрэщымылэр, хэклым илущын лэплэу кызырафэклурэр, гогухэр гъэцккэжыгъэн зэрэфаер, нэмыккхэри.

Къумпыл Мурат зэрэхигъэунэфыккыгъэмккэ, къутирэу Гавердовскэм дэсхэм апашъхэ ит лофыгъохэр зэккэ Мыекьюапэ имэрие чэзыу-чэзыу зэшлуехых. Электроэнергием илэклэгъэхэныр епхыгъэ лофыгъохэр зэшлуахыгъах, клэлэцкыкы лыгыплэр зыщакъэпсыщт чыплэр кыыхахыгъах, хэклэхэмккэ тарифу агъэнэфагъэхэр тэрэмэ зэгъэшлэгъэным ыуж итых.

Коллегием изичэзыу зэхэсыгъу

АР-м лэпккэ лофхэмккэ, лэклэб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпккэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмккэ ыккы къэбар жьугъэм иамалхэмккэ и Комитет иколлегие зэхэсыгъо илагъ. 2015-рэ ильэсым ашлагъэр ащ цызэфакхысыжыгъ ыккы мыгъэрэмккэ пшъэрлэхэм атегушылэгъэх. Адыгеим кышхыдэклэрэ гъэзетхэм япашэхэр, общественнэ ыккы лэпккэ зэхакхэхэм ятхаматэхэр ащ хэлэжыагъэх.

«Зэгурымылоныгъэ зэрылшъолыгъэхэм Адыгеим ащыщт», — мы гушылэхэмккэ гъэрэклорэ лофшлэным изэфакхысыжы кыублагъ Комитетым итхаматэу Шхьэлэхэ Аскэр. Комитетыр лэныккыуищымэ афэгъэзагъ. Адыгеим зэгурылоныгъэ, мамырныгъэ, рэхъатныгъэ илпынхэр, лэпккхэм азыфагу нибджэгъуныгъэ-зэдэлэжыгъэныгъэ дэлъыныр ар зыфэгъэзэгъэ лофхэм ащыщ. «Зэккэ лэныккхэхэм — гъэцккэклэ хабзэм, хэбзэхыгъэхэм, общественнэ зэхакхэхэм — язэдэлэжыгъэныгъэ ишлуагъэккэ тиреспубликэ мамыр ил», — кыыхигъэщыгъ Комитетым итхаматэ. Мэфэккэ, зэхэхэ зэфэхъафхэу лэпккхэр зэфэзыщэхэр илэжэ реным зэхакхэхэм. Яхэгъэгъу шлу альэгъоу нибжыккэхэр плугъэнхэм тегъэпсыхэгъэ лофтхэбзэ 36-рэ рагъэккыкыгъ.

Тилэпккэгъухэм адэлэжыгъэныр Комитетым ипшъэрлэ шхьалэхэм ащыщ. лэклэбым щыпсэухэрэм, тарихь чыгуыккэ зыгъэзэгъэхэрэм зэпхыныгъэ адырлэ. Кытхэхажырэ тилэпккэгъухэр хэкум хэгъэгъозэжыгъэнхэр, ахэм ялофыгъохэр зэшлохыгъэнхэр, лофшлэлэ чыплэхэр ягъэгъотыгъэнхэр — лэпылэгъу ыккы лофшлэныр мыхэм къащыуцурэп, аужырэ илэсхэм ахэр нахыбэ хъугъэх.

2012-рэ ильэсым кышхыублагъэу Сирием щыклорэ заом кыыхэккыжыгъэ тилэпккэгъухэм ренэу зэпхыныгъэ адырлэ. Мы илэси 4-м адыгэ унэгъуи 186-мэ хэкум къагъэзэгъыгъ. Диаспорэм щылэ Адыгэ хасэхэм ренэу альэгъэсы. Комитетым итхаматэ кызырлыагъэмккэ, зэдэлэжыгъэныгъэм тегъэпсыхэгъэ программэ шхьафхэр щылэх. Гушылэм пае,

гъэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ Министерствэр ягъусэу лэклэбым щыпсэурэ тилэпккэгъу нибжыккэхэр хэкум кырагъэблагъэх, ятарихь чыгу нэлуасэ фашых. Джащ фэдэу нибжыккэ зэхэжыгъэныгъэ зэдэлэжыгъэныгъэ диаспорэм щылэ адыгэхэм адырлэ.

Хэутын лофхэр ящэнэрэ лэныккэ шхьалэу Комитетыр зыдэлэжыгъэхэрэм ащыщ. Гъэзетэу ыккы журналэу 60 Адыгеим кышхыауты. Мы ильэсым иапэрэ мээх гъэзетхэу «Адыгэ макъэр» ыккы «Советская Адыгея» нахыбэу кызырэрэтыккыгъэр Шхьэлэхэ Аскэр кылуагъ. Республикэм ипашэхэм яшлуагъэккэ а лофыр зэшлуахын зэралэккыгъэр кыыхигъэщыгъ.

2016-р хэдзынхэм яилэс, УФ-м и Къэралыгъо Думэ, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм ядепутатхэр хадзыщтых. Арышл, нахь игъэккытыгъэу ыккы гъэлэшыгъэу япшъэрлэхэм зэрэдэлэжыгъэхэр коллегием изэхэсыгъо кышхыауты. Адыгеим щыпсэурэ лэпккхэм ямамырныгъэ, яныбджэгъуныгъэ, республикэм илэ рэхъатныгъэр гъэпытэгъэнхэр анэхь пшъэрлэ шхьалэхэу кыэнэжыкы.

ГЪУККЭЛЭ Сусан.

Ешъуагъэхэу автомобилыр зезыфэхэрэр кыыхагъэщыщтых

2016-рэ ильэсым гъэтхалэм и 4 — 5-м Адыгэ Республикэм лофтхэабзэу щызэрахъаштхэр гогурыккыномккэ шапхэхэр кыдэлъытэгъэнхэм, гогухэм нахь маккэу тхыамыккэагъохэр атэхъухъанхэм афэлорышлэщтых. А мафэхэм гогу-патруль къулыккыу илофышлэхэм ешъуагъэу рулым лусхэр кыыхэгъэщыгъэнхэм нахь пылэщтых.

Ешъуагъэу машинэхэр зезыфэхэрэр нахь кызыщеккыкыны хэ альэккыщтэу зэгущэфэхэрэ чыплэхэр гогу-патруль къулыккыу инарядхэм а мафэхэм къаппыхыащтых, зэнэгухэрэр къагъэуцущтых.

Гогуи ищынэгъончъагъэ зыналэ тезыгъэтырэ Къэралыгъо автоинспекцием игъогу-патруль къулыккыу ихэушхыафыккыгъэ батальон иамалхэри ыккычлэ кызыфагъэфедэзэ, лофтхэабзэр оккэфэ ешъуагъэу рулым лусхэри, машинэр зэрафэнэу фитыныгъэ къазытырэ тхылхэр зымылэхэри, ащ фэдэхэр зылахыгъэхэри кыыхагъэщыщтых.

Т. ЛЫУНАЙ.

Полицием имайор.

Архитектурэмрэ къэлэгъэпсыномрэклэ Советым гъэтхалэм и 3-м зэхэсыгъоу илагъэр Адыгэкъалэ мэщытэу цагъэуцущтымрэ Мыекьюапэ автомобиль уцуплэу цагъэпсыщтхэмрэ анахъэу зыфэгъэхыгъагъэр.

Ащ хэлэжыагъэх АР-м культурэмккэ иминистрэу Къулэ Мыхъамэт, хэутын лофхэмккэ, лэклэб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпккэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмккэ ыккы къэбар жьугъэм иамалхэмккэ Комитетым ипашэу Шхьэлэхэ Аскэр, нэмыккхэри. Зэхэсыгъор зэрищакъ АР-м архитектурэмрэ къэлэгъэпсыномрэклэ и Комитет ипашэу Зезэрэхэ Азэмат.

Адыгэкъалэ цагъэуцущт мэщытым ипроект нэлуасэ фишлыгъэх АР-м архитектурэмрэ къэлэгъэпсыномрэклэ и Комитет ипашэу игуадзэу Марина Шевченкэм. Ащ кызырлыагъэмккэ, къалэм иурамэу Лениным ыцлэ зыхыгъэр ар цагъэуцунэу ары зэрэрахъухыагъэр. Быслымэн диным мэщытхэм яшлнккэ шапхэу кыгъээнэфэр пстэури кыдалытэгъэзэ проектыр агъэхъазырыгъ. Мэщытым иинагъэ квадратнэ метрэ 1155-рэ хъушт, еккылаплэхэри зэтырагъэпсыхыащтых, автомобиль 80-м телытагъэу уцуплэ фэшлыгъэщт.

Доклад ужым зэхэсыгъом хэлэжыгъэхэрэм яеплэклэхэр кыралотыккыгъэх, зыдырамыгаштэхэрэр кыыхагъэщыгъэх, предложениехэр къахыгъэх. А зэпстэури кыдэлъытагъэу проектым зэхэжыгъэхэр фэшлыгъэнхэ фаеу зэдаштагъ.

Мыекьюапэ автомобиль уцуплэу фашыщтхэми Марина Шевченкэр къагъэуцылэгъ. Кызырлыагъэмккэ, уцуплэ 218-рэ ашынэу агъэнэфагъ. Къалэм ирайон пэпчэ чэзыу-чэзыу ахэр ащакъэпсыщтых. Гупчэмрэ районхэу «Маякыр» апэу ашашыщтых. Ахэр ары анахъэу кызытегушылэгъэри. Проектэу агъэхъазырыгъэм кызырэщыдэлъытагъэмккэ, урамхэу Краснооктябрьскэмрэ Пионерскэмрэ, Краснооктябрьскэмрэ Пролетарскэмрэ, Жуковскэм ыцлэ зыхыгъэрэмрэ Комсомольскэмрэ зыщызэхэккыхэрэм, щэплэ гупчэшхоу «Столица» зыфилорэм, Мыекьюапэ къэралыгъо технологическэ университетым, Адыгэ республикэ сымэджэщым, клэлэцкыкы поликлиникэу урамэу Пролетарскэм тетым адэжэ, нэмыккы чыплэхэм автомобиль уцуплэхэр ащакъэпсыщтых. Чыгъэу, къэгъагъэу е уц шхуантлэу гогу гъунэхэм ащакъэтылэсхыагъэхэр зэщамыгъэккхонхэм лэшэу аналэ зэрэтырагъэтыгъэр докладчикым кыыхигъэщыгъ. Уцуплэу зы нэбгырэм телытагъэр зыфэдизын фэе шапхэу чыплэхэм блэккыгъэ ильэсым зэхэжыгъэхэр афашыгъэх. Джы ахэр нахь ин хъуштых. Тапккэ псэуалэу къалэм цагъэуцущтхэм япроектхэм ар къащыдэлъытэгъэн фаеу зэрэщытым Марина Шевченкэм кыккыгъэтыгъ.

Мы лэныккыомккы зэхэсыгъом хэлэжыгъэхэрэм яеплэклэхэр кыралотыккыгъэх, ау агъэнэфагъэхэм адырагъэштагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

АХЪЦЭ КЪОЛЪХЪЭ ТЫН-ІХЫНЫМ ПЭШІУЕКІОГЪЭНЫР

Бзэджэшлагъэхэм ахэхъуагъ

ГушыІэу «коррупционер» латиньбзэм кыых-кІыгъ, «зэщыгъэкъон», «зэІыгъэхъан» мэхъанэр иІэу агъэфедэ. Коррупционер къэралыгъом иэкономикэрэ обществэмрэ зэрарышхо язы-хырэ, альпансэ кІэзыутырэ уголовнэ бзэджэшлагъэхэм ащыщ.

Коррупционер урысые экономикэм исектор анахъ зыщызыушъомбгъухэрэм ащыщ, сыд фэдэрэ бизнесси — регистрацием кыщегъэжъагъэу ІэнатІэ зыІыгъхэм анэсэу — ар альэІэсы. Экспертхэм кызыэралытагъэмкІэ, илъэсым кыкІоцІ ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным фэдэу кыыхахырэр фэдитІукІэ нахъыб чІыдагъэм ыкІи гъэстыныпхъэ шхъуантІэм къакІа-кІорэм нахъи.

Ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным пэшлукіогъэным фэшІ, 2003-рэ илъэсым ООН-р кІэщакІо фэхъуи, Конвенцием кІэ-тхэнхъу рахъухагъ. 2006-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу ащ кІуачІэ иІэ хъугъэ ыкІи илъэс къэс тыгъэгъазэм и 9-м а мафэр хагъэунэфыкІы. «Коррупцием пэуцужыгъэным ехъылагъ» зыфилорэ Федеральнэ законэу 2008-рэ илъэсым аштагъэм зэрэщыгъэнэфагъэмкІэ, коррупцием хэхъэх ІэнатІэу алыгыр ашъхъэ ІофкІэ кызыэрэффагъэфедэрэр, къуальхъэ зэраштэрэ е зэраратырэр, яІэнатІэ къаритырэ фитыныгъэхэр ашъхъэ пае зэрагъэфедэхэр е хабзэм дэхыхэзэ, об-

ществэмрэ къэралыгъомрэ яфедэхэм апэшлукіохэзэ, ахъцэм е нэмыкІ мылькым кІэнэцІы-хэзэ, ІэнатІэу зыІутыр зэрагъэфедэрэр, джащ фэдэу юридическэ лицом ыцІэкІэ зигугъу къэтшыгъэ бзэджэшлагъэу зэрахъэхэрэр.

Непэрэ мафэхэм ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным пэшлукіогъэнымкІэ хэбзэгъэуцугъэр гъэцэкІагъэ зэрэхъурэм лыплъэгъэнымкІэ Адыгэ Республикэм и Прокуратурэ иотдел илофышІэхэм кызыэралауагъэмкІэ, подразделением пшъэрылэу иІэхэм ащыщ ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным пэшлукіогъэнымкІэ хэбзэгъэуцугъэр гъэцэкІагъэ зэрэхъурэм прокурорхэр лыплъэгъэнхэр ыкІи ащкІэ уплэкІунхэр зэхэщэгъэнхэр, мы лъэныкъомкІэ бзэджэшлагъэ зезыхагъэхэр гъэпщынэгъэнхэр, ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным ыльэныкъокІэ цыфхэм, организациехэм яфитыныгъэу аукъуагъэхэр зэтэгъэуцожыгъэнхэр ыкІи къэухъумэгъэнхэр.

2015-рэ илъэсэу икІыгъэм коррупционнэ нэшанэ зилэ бзэджэшІэгъэ 250-рэ прокурорхэм кыыхагъэщыгъ, 2014-рэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, а пчъагъэр процент 17-кІэ мыгъэ нахъыбэ хъугъэ.

кІогъэным зэкІэ къэралыгъо-правовой амалхэр ыкІи институтхэр фэгъэзагъэх, арэу щытми, ащ ишІогъэшхо къакІоу пфэІоштэп, ушъхагъу зэфэ-шъхафхэмкІэ къэралыгъор ащ

пэшлукіон ыльэкІырэп. Къэралыгъо хабзэм ыкІи гъэларышІэным, джащ фэдэу хызмэт ІофшІэным альэныкъокІэ коррупцием пэшлукіогъэнымкІэ къэралыгъо-правовой институтэу щытыр Прокуратурэр ары. Ащ пшъэрылэу шъхъаІэу зыфигъэуцужыгъэхэрэм ащыщ мы лъэныкъомкІэ хэбзэгъэуцугъэр амыукъоныр, ахъцэ къуальхъэ зыштагъэхэр кыыхгъэщыгъэнхэр ыкІи ахэм пшъэдэкІыжэ ягъэхыгъэныр.

Ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным пэшлукіогъэнымкІэ хэбзэгъэуцугъэр гъэцэкІагъэ зэрэхъурэм лыплъэгъэнымкІэ Адыгэ Республикэм и Прокуратурэ иотдел илофышІэхэм кызыэралауагъэмкІэ, подразделением пшъэрылэу иІэхэм ащыщ ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным пэшлукіогъэнымкІэ хэбзэгъэуцугъэр гъэцэкІагъэ зэрэхъурэм прокурорхэр лыплъэгъэнхэр ыкІи ащкІэ уплэкІунхэр зэхэщэгъэнхэр, мы лъэныкъомкІэ бзэджэшлагъэ зезыхагъэхэр гъэпщынэгъэнхэр, ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным ыльэныкъокІэ цыфхэм, организациехэм яфитыныгъэу аукъуагъэхэр зэтэгъэуцожыгъэнхэр ыкІи къэухъумэгъэнхэр.

2015-рэ илъэсэу икІыгъэм коррупционнэ нэшанэ зилэ бзэджэшІэгъэ 250-рэ прокурорхэм кыыхагъэщыгъ, 2014-рэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, а пчъагъэр процент 17-кІэ мыгъэ нахъыбэ хъугъэ. Ахъцэ къуальхъэ атыгъэу бзэджэшІэгъэ 166-рэ гъэрэкІо кыыхагъэщыгъ, 2014-рэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ ар 66-рэ хъуцтыгъэ ыкІи проценти 151-м кІахъэу а пчъагъэм хэхъуагъ. Къуальхъэм ыльэныкъокІэ бзэджэшІэгъэ 166-у кыыхагъэщыгъэхэм ащыщэу хъугъэ-шІэгъэ 77-у ыкІи 22-у агъэунэфыгъэр Мыекъопэ къэ-

ралыгъо технологическэ университетым икафедрэ ипашэу ЛІыхасэм ыкІи (хыльэзещэным епхыгъэу) бзэджэшІэ купхэм афэгъэхыгъэх. Ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным ыльэныкъокІэ бзэджэшІагъэ зезыхагъэу пшъэдэкІыжэ зэрагъэхыгъэхэм япчъагъэ 86-рэ мэхъу.

Нэбгырэ 70-мэ альэныкъокІэ кызыэлауахыгъэ уголовнэ Іоф 63-рэ прокуратурэм икъулыкшІэхэм хыкумым фагъэхыгъ. Ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным хэцэгъэ нэбгырэ 60-мэ хъапс атыралъхъагъ.

Ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным ыльэныкъокІэ бзэджэшІагъэу зэрахъэхэрэм япчъагъэ зэрэхъорэм лъапсэу иІэр кыыхгъэщыгъэным фэгъэхыгъэ

Илъэсым кыкІоцІ ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным фэдэу кыыхахырэр фэдитІукІэ нахъыб чІыдагъэм ыкІи гъэстыныпхъэ шхъуантІэм къакІа-кІорэм нахъи.

уплэкІунэу зэхэщэхэрэм кызыэралэуагъэмкІэ, ар кызыхэкІырэр а зы бзэджашІэхэм хъугъэ-шІэгъэ пчъагъэхэмкІэ (135-кІэ) уголовнэ Іофхэр къазэрафызэлауахыгъэхэр ары.

ГушыІэм пае, Мыекъопэ къэ-

ралыгъо технологическэ университетым икафедрэ ипашэу ЛІыхасэм студентхэм къуальхъэ къазэралыхыгъэм епхыгъэу хъугъэ-шІэгъэ 77-кІэ Іоф кыфызэлауахыгъ. БзэджэшІэ купхэм (хыльэзещэным епхыгъэу) альэныкъокІэ бзэджэшІэгъэ 22-кІэ уголовнэ Іофхэр къа-

пагъэтэджагъэх. Ащ нэмыкІэу, ІэкІыб къэралхэм къарыкІыгъэхэм ахъцэ къалихызэ визэр ыкІи патентыр хэбзэнчъэу зэрафигъэпсыщыгъэм кыыхэкІэу, Ф. Войкэм уголовнэ Іоф 36-рэ кыфызэлауахыгъ.

Ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным ыльэныкъокІэ хэбзэгъэуцугъэр амыукъоныр, ахъцэ къуальхъэ зыштагъэхэр кыыхгъэщыгъэнхэр ыкІи ахэм пшъэдэкІыжэ ягъэхыгъэнымкІэ федеральнэ къулыкшІэхэм и ГъэларышІаІэу АР-м щыІэм, Адыгэ Республикэм псэолъэшІынымкІэ, транспортымкІэ, унэ-коммунальнэ ыкІи гъогу хызмэтхэмкІэ и Министерствэ, АР-м ІофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ хэхъоныгъэмкІэ и Министерствэ, нэмыкІэхэм. Хэбзэгъэуцугъэм кыдылтытэрэ шапхъэхэр зыщакъоугъэ чІыплэхэр кыыхагъэщыгъэх, ахэр дагъэзыжынхъу пшъэрылэу афагъэуцугъ, ІэнатІэ зыІыгъ пэшэхэм дис-

циплинарнэ пшъэдэкІыжхэр арагъэхыгъэх. Ахъцэ къолъхъэ тын-Іыхыным пэшлукіогъэнымкІэ уголовнэ-правовой шыкІэм иамалхэр зэрагъэфедэагъэм имызакъоу, лыплъэн къулыкшІэхэм мы лъэныкъомкІэ ІофышІэхэм ашІагъ. Прокурорхэм уплэкІунэу ашыгъэхэм къакІалыкІоу коррупцием ыльэныкъокІэ хэбзэгъэуцугъэр аукъуагъэу ІэнатІэу зыІыгъ нэбгырэ 586-мэ дисциплинарнэ пшъэдэкІыжэ арагъэхыгъ. Ахэм ащыщэу нэбгыри 7-р шъолыр мэхъанэ зилэ ІэнатІэхэм алуыгъэх, нэбгырэ 289-р — чІыплэ зыгъэларышІэжын къулыкшІэхэм, нэбгырэ 50-р федеральнэ къулыкшІэхэм ячІыплэ подразделениехэм ялофышІэх. Пэшэ ІэнатІэмэ алуыгъэ нэбгырэ 77-мэ административнэ пшъэдэкІыжэ арагъэхыгъ, прокурорхэм уплэкІунэу ашыгъэхэм къакІалыкІоу уголовнэ Іоф 36-рэ къафызэлауахыгъ.

КИАРЭ Фатим.

Коррупционнэ нэшанэ зилэ бзэджэшІагъэу зэрахъагъэхэр зыфэдэхэр

Къэгъэлъэгъонхэр:	2015	2014	+/- (%)	2013	2012	+/- (%)	2011
ЗэкІэмкІи бзэджэшІагъэхэр ыкІи ахэр зыфэдиэхэр:	250	213	17,4	346	292	18,5	232
Къуальхъэ къалахыгъэу (ст. 290 УК РФ)	141	40	252,5	61	39	56,4	35
Къуальхъэ ратыгъэу (ст. 291 УК РФ)	19	19	0	40	12	233,3	15
Къолъхъэ ІофымкІэ лІыкІохэр (посредничество)	6	7	-14,3	—	—	—	—
Хыкумым зехифыгъэ Іоф пчъагъэр	63	66	-4,6	51	46	10,9	56
Хъапс зытыралъхъагъэр	60	58	3,4	57	50	14,0	56
Лажъэ зимиІэу хыкумым ыгъэунэфыгъэр	2	2	0,0	1	1	0,0	2

Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымкIэ и Министертвэ мы мафэхэм игьэкIотыгъэ зэхэсыгъоу илагъэм кырагъэблэгъагъэх республикэм икьалэхэм ыкIи ирайонхэм ащылэ мэкъумэщ гъэлорышлалэхэм япашэхэр, федеральнэ ыкIи республикэ мэкъумэщ къулыкьухэм яллыкIохэр, нэмыкIхэри.

лофыгъо шъхьалэу лоптхьабзэм кышчалэтыгъэхэм ащыщых гъэтхэ губгъо лопшлэнхэр хызмэтшлалэхэм зэрэзэшлуахыштхэр, хэтэрыкIхэр нахьыбэу республикэм зэрэщалэжыштхэр.

IэкIыбым кырашчытыгъэ гъомылапхэхэр тэтыхэмкIэ зэблэхугъэн фаеу зэрэхугъэм кыхэкIыкIэ, республикэм хэтэрыкIэу кышагъэкIырым ибагъэ хэгъэхьогъэн зэрэфаер АР-м мэкъу-мэщымкIэ иминистрэу Юрий Петровым ипэублэ псалэ кышчыгъэщыгъ.

— Мы аужырэ ильэсхэм хэтэрыкIхэм якъэгъэкIын тIэкIэзыгъ. Ащ зыкъедгъэлэтыжын фае. Район пэпчэ ежхэм яшыкIэ-амалхэмкIэ хэтэрыкIхэр кыагъэкIых. Мы лъэныкъомкIэ гъэхъэгъэшлухэр зилэ фермерхэр республикэм исых, аужырэ шапхэхэм адиштерэ технологиер, чылэпхъэ дэгъу-

хэр ахэм кызыфагъэфедэх. Ау къэлэгъэн фае, кыагъэкIырэр зэкIэми афикьунэу шытэп. Арышъ, ахэм агъэфедэрэ шыкIэхэр унэе хызмэтхэм кызылэклагъахъэзэ хэтэрыкIхэр кыагъэкIыным фэтцэнхэ фае. Непэ хатэхэм ялэжын цыфхэм къаштэжыным мэхъанэшо иI, — кыуагъ Юрий Петровым.

ХэтэрыкIхэм ялэжынкIэ упчIэ, гумэкIыгъо зилэхэр къеолэнхэ алъэкIынэу мэкъумэщ гъэлорышлалэ пэпчэ консультативнэ комитетхэр къащызэлуахынхэ фаеу АР-м мэкъу-мэщымкIэ иминистрэ кыуагъ ыкIи Iэпылэгъу афэхьунхэ зэрэфаем ащ кыкIигъэтхыгъ. Къоджэ псэуплэхэм япашэхэри, мэкъумэщ гъэлорышлалэхэм яллыкIохэри, «Россельхозцентр», «Агрохимцентр» зыфиIорэ къулыкьухэри мы лъэныкъом епхыгъэу цыфхэм

ХэтэрыкIхэм ялэжын фежъэжыгъэныр

нахь адэлэжъэнхэ зэрэфаер Ю. Петровым кыыхигъэщыгъ.

КыагъэкIырэ культурэхэм ялгъэкIын нахь Iэшлэх хуным пае республикэм ичIыплэ зэфэшъхьафхэм ермэлыкьхэр бэрэ зеращызэхаштхэр зэхэсыгъом кышчалауагъ.

Мы мафэхэм бжыхъасэхэм языхтэ зыфэдэм нэужым кытегушылагъ АР-м мэкъу-мэщымкIэ и Министертвэ къэкIыхэрэмкIэ ыкIи чыгулэжынымкIэ иотдел ипашэу Абрэдж Эммэ. Ащ кызыэриуагъэмкIэ, зэкIэмкIи 2016-рэ ильэсым аугъоижынуэу республикэм бжыхъэсэ гектар мини 100-м ехъу хызмэтшлалэхэм апхыгъ. Пэшлорыгъэш зэфэхысыжхэмкIэ, ахэм языхтэ уигъэрэзэнэу шыт. Апэрэ чыгуэшлухэм яхэлъхъан ыкIэм фэкIо.

Гъэтхэсэ гектар мини 120-рэ республикэм ихызмэтшлалэхэм апхынуэ агъэнафэ. Чылапхэхэм ыкIи чыгуэшлухэм язэгъэгъотын чыгулэжхэр ыуж итых.

Мыщ дэжым къэлэгъэн фае чылэпхъэ ыкIи чыгуэшлэу нэпчыхэр бэу шылэхэ зэрэхугъэр. Чыгулэжхэр агъэделэгъэхэу хъугъэ-шIэгъипшI фэдиз агъэунафыгъ. Уасэр нахь пыут къашызэ, цыфхэр агъэделэх, ежхэм къаугупшысыгъэ реквизишхэр къатыратхэх. Чылапхэм е чыгуэшлэу идэгъугъэ ехъырэхъышэхэр мэкъумэщ гъэлорышлалэхэм, АР-м мэкъу-мэщымкIэ и Министертвэ е «Россельхозцентрэм» екIолэнхэ фае. Урысые Федерацием мэкъу-мэщымкIэ и Министертвэ исайт джащ фэдэу «линии пльыр» иI.

— Анахъэу нэпчIэу кычIэкIыхэрэр тыгъэгъэзэ ыкIи натрыф чылапхэхэр ары. Лэжыгъэ дэгъу хызмэтшлалэхэм кырахиным, чылэпхъэ нэпчыхэмкIэ ячIыгъухэр амыпхынхэм пае шокI имылэу ахэм ядэгъугъэ ауплэкIун фае. Специалистхэр ары нылэп чылапхэм идэгъугъэ зыгъэунафын зылэкIыштхэр, — кыыхигъэщыгъ Юрий Петровым.

Джащ фэдэу Китаим кышчыдагъэкIыгъэ ядохимикатхэри бэ хъугъэх. Ахэм ауасэ зэхашлэу кыхэхъуагъэми, нэпчыхэр бэу къахэкIых. Яшлуагъэ къэкIоным ычIыплэкIэ, лэжыгъэм зэрар кыфахы. Кыащэфыхэрэр зэкIэ «Россельхозцентрэм» щарагъэуплэкIун фае.

2015-рэ ильэсым Iоныгъом и 1-м кышчегъэжыгъэу «Россельхозцентрэм» чыгулэжхэм апае фэлэ-фэшлэкIэ щагъэцакIэ. Лэжыгъэхэм уяшлушIэн зыщыфэе уахътэр, узхэр къахэхъагъэмэ, чылэпхъэ ыкIи чыгуэшлэу нэпчыхэр республикэм къащагъэу кыхагъэщыгъэмэ ыкIи нэмыкI къэбархэр чыгулэжхэм афагъэхых.

Къэралыгъо ыкIи ведомственнэ программэу шылэхэм, хызмэтшлалэхэм Iэпылэгъу мы ильэсым зерафэхъуштхэм джащ фэдэу зэхэсыгъом шытегушылагъэх, пшъэрыль гъэнэфагъэхэри ашыгъэх.

ПИАТЫКЪО Анет.

ЗЭХЭТЫКIЭ-ЗЭФЫШТЫКIЭХЭР

Унэгъо зэгурыложь

Адыгэхэм сыдигъуи унэгъо зэгурыложь, унэгъо Iужьухэр ялагъ. Гъунэ зэляфыжъэу, зэфсакъыжъхэу, гуфэбагъэ азыфагу ильэу ахэр зэдэпсэуштыгъэх.

Яжъымэ алорэм едэлухэу, яклэмэ ашырэр ашлодахэу, осэи зыщызэфашыжъырэ адыгэ унагъохэр шылэх. Тиадыгэ экъу ис унэгъуабэ ащ фэдэу ацIэ къеплон пльэкIынэу. Къуаджэу е къалэу зыдэхсэм шылаклэр щагъэкIэраклэу, шысэтэхыплэхэу, гъогу дахэ рыкIохэу.

Тикъэлэ шъхьалэ унэгъуабэ дэс ащ фэдэу ягугъу дахэкIэ пшынуэ. Ау джы сыккъызтегушылэшт унагъом нэжъ-Iужьи, ахэм къакIэлъыкIорэ зэшъхэгъусэхэри, атекIыгъэ ныбжыкIэхэри (ильэс 20-м ехъугъэхэу) зы унэм зэдисхэу, зэгурыло-зэдэлужьхэу, зыч-зыпчэгъоу зэдэлэжъхэу шызэдэпсэху.

Зигугъу къэсшы сшомгъор Мыекъуапэ шыпсэурэ Бэрэдж Аслъан (къуаджэкIэ Хъатыгъужыкьуае шыщ) иунагъу ары.

Унэгъо Iужьу дах, зэгурыложь, зэрэгъэшлэжъ. Ишъхъэгъусэрэ ежъыррэ сабыищ зэдапIугъ: Аскэр, Светлан, Мэдин. Нэжъ-Iужьхэр упчIэжъэгъухэу, нахьыкIэхэр ялорышлэхэу, зэрэлъытэжъхэу зэдэпсэху. Унэгъо дахэм хэбгъэунафыкIын, хъохъухэр кызыщафэпIон ушъхьагъухэр мымакIэу кыфыкьокIых. Мары мы мэзитIури БэрэджхэмкIэ мэфэкIхэмкIэ байгъ.

Аслъан ильэс 88-рэ хъугъэ. Ныбж дах, ныбж шлагъу. Джы зытетым тетэу ильэси 100-м нэсынышъ, тыфэгъушлон амал тIлэнэу тыфэхъохъу!

Аслъанрэ ишъхъэгъусэу Аминэтрэ (Улапэ Бзагъомэ ащыщ) зызэкIыгъухэр гъэтхалэм и 8-м ильэс 60 мэхъу. Анахь насыпышхоу цыфым кыдэ-

хъурэмэ ар зэу ащыщ. Жышъхъэ мафэ зэдэхъугъэхэщ, джыри бэрэ ябынхэм ашъхьащытынхэу тафэлъало.

ЯкIалэу Мэдинэрэ янысэу Мерэмрэ зызэдэпсэхухэрэри ильэс 25-рэ зэрэхъурэр хэгъэунафыкIыгъ. Мэфэ зауэлэкIэ узэкIлэбэжымэ, Мэдинэ ильэс 50 хъугъэ. Ар тэ благъэ кызытфэхъугъэм кышыублагъэу ихъупхъагъэрэ ицIыфышлугъэрэ зэрэгъунэнчъэр нафэ кытфэхъугъ. Шъабэу гушылэу, Iасэу, намысымрэ укIытэмрэ бгъодэлъхэу, укъэзымыгъэпчIэнэу, укъэзымыгъэуукIытэнэу, зышлуагъэ кыппэзыгъохын клал. Нэлуасэу ыкIи ныбджэгъоу илэр бэдэд. Шу къалэгъоу кыфэшъыпкьэх, агу зэлухыгъэу кыпэгъокIых. Ны-тыхэу Аслъанрэ Аминэтрэ халъхъэгъэ шэн-хабзэхэр ыукуохэрэп, гъогу дахэ кьекIу.

Мэдинэ ишъхъэгъусэу Мерэмэ (Нэгъойхэм ащыщ) джыри изы мэфэкI пэгъокIы: гъэтхалэм и 8-м ильэс 50 мэхъу.

Мерэм чэфэу, хьалэлэу, унагъом инэхъой кылухъумэу бзылфыгъэ хъупхъэ Iуш. ЯкIалэу Байзэт инасып кычIэ-кIынышъ, яхъяр адэдгошынэу Тхэмэ ешI!

Джыри зигугъу къэсшыштыр мы унагъом шыщхэу Аслъанрэ Аминэтрэ япшъашъэу Светланэрэ икIалэу Иналрэ (Кобл). Светланэ цыфышлу, гушлубзыу, Iэпэлэс. Пщэрыхъаньыр икIасэу, ар исэнэхъат шъхьалэу, къалэм цIэрыло шырыхъугъэу шыт. Шхыныгъо зэфэшъхьафхэмкIэ игупсэхэр ренэу егъэгъушIох. Мерэмрэ Светланэрэ, нысэмрэ пшыпхъумрэ, зэшъэшъэгъухэу, агу хэзэрэмыгъэкIлэу, зым ышIэрэр адырэм диубытэу, Iушыгъэрэ зэфагъэрэ ахэлъэу якIалэхэр зэдапIух, ящыклагъэхэр зэрагъэзафэ. Сэ инэу мыхэм сафэраз, сыгу афызэлухыгъ. Мэдини, Мерэмэ, Светлани яшлуагъэ кысагъэкIы, сищIэныгъи кысагъэпсынкIэ. ЯкIалэхэу Байзэти Инали шхъэкIлэфэныгъэшхо кысахы.

Унагъом шэн-хабзэу илэхъурэр зэзыгъэкIурэр а унагъом лъапсэ фэхъугъэхэр ары. Аслъанрэ Аминэтрэ ар къагъэшъыпкьэжы: яунагъо тынч,

чэф, хьалэл, лэжъакIу, бэрэчэт.

Аслъанрэ Аминэтрэ лэжъэнымкIи хъупхъэхэу, шытху къалэжыгъэу, сыд фэдэрэ Iофки кызэкIэмькIохэу, япшъэрылхэр шыпкьагъэ хэлъэу агъэцакIэзэ гъэпсэфыгъо лъэхъаным нэсыгъэх. НыбжыкIэу къакIэ-лыкIохэрэми а зекIуакIэхэр яшапхэх, зыфэгъэзэгъэ Iофхэр чанэу агъэцакIэх.

Дунаим тет бзылфыгъэхэм ямэфэкI мафэ зыщыхагъэунафыкIырым Бэрэджхэм яунагъокIи ямэфэкIышхошт. Арышъ, сэ сшъхъэкIэ ыкIи шыуигупсэхэр зэкIэ сигъусэхэу тышъу-фэлъало.

**Шъуиунагъо
псауныгъэр изыбзэу,
Гушлуагъор жъубгъодэлъэу,
Цыфхэм алапэ**

**кышъуфащэмэ,
ХъяркIэ кышъуфэгъушIохэу
Шъопсэу!**

**Жыым фэдэу тхъагъоу,
Псым фэдэу IэшIоу,
Шхыныр шъуихъалэлэу,
Шъуигъогу мэфэ зэпытэу
Шъопсэу!**

НЭГЪОЙ Светлан.

Джыракъый.

**Машлом
шъуфэсакъ,
шапхъэхэр
шъумыукъох**

1997-рэ ильэсым Адыгэ Республикэм и Президент иунашъокIэ станицэу Дахьо чIыопс паркэу «ТхьакIышху» зыфиIорэр щагъэпсыгъ. Зызыгъэпсэфы, жьы къабзэ къэзышэ зышIоигъохэмкIэ мыр зетегъэпсыхьагъ. ЧIыопсым идэхагъэ узылэпещэ, псыкъефэхьпIэхэм, чьыгхэм, къэгъэгъэ зэфэшъхьафэу къышчыкIыхэрэм нэр пIэпахы.

фы ышылоигъоу машо шызы-
шырэ пстэуми шапхъэу шылэ-
хэр амыукъонэу, зыфэсакъы-
жынхэу къяджэ чыопс пар-
кэу «Тхакышхом» инспек-
торэу Нэшъупъэе Муслим.
— «Тхакышху» зыфилорэ
паркыр кушъхьэлъэ чыплэм

**Къушъхьэм зыккы-
щызыплъыхьанэу
кIохэрэм шапхьэу шы-
лэхэр тэрэзэу ашIэнхэ
фае. Купым ыпэ
итымрэ ауж шыIэмрэ
ягъусэхэм ренэу
алъыплъэнхэ фае.**

зэрэщыгым кыхэхэлэу, зызыгъэпсэфы зышлоигъоу къэклиагъэхэр анахэу зыфэсакыжкынынхэ фæе, — кæло Нэшүлцэхэ Муслим. — Машло зышынэу мурад зилэхэм хэушхъафыкыгъэ чыплэхэм ашломкынынхэу шапхэхэм кæло. Ау ац фэдэ щымылэ зыхыуклэ, машлор эклимыгъанэзэ, ар зычишышт чыплэр дэгъоу уукъэздын фæе. Паркым хэт чыхгхэм янахыбэр псэи, ац итыгъалэхэр псынклэр зэрэзэкланэхэрэм хэти шыгъозын фæе.

Ащ ыпкъ кыкыкӀэ, тэрэзэу
мыукъэбзыгъэ чыплӀэхэм ма-
шлом лъэшэу закъыщиштӀэн
ылъэкӀышт.

Чыюпс паркэу «Тхьаклышху» зыфилорэм иинспектор тызэрэ-щигъэгъозагэмкӀэ, мы чыпӀэ-хэм ашашӀгъэ машӀом лӀагъу зыкырагъӀэлэты хьуштӀтп, сыда пӀомӀэ чыгъхэм къакӀэнэн, нэ-ужым мӀэшлӀохх кыкӀлӀыкӀон ылӀэкӀышт. Тутын стафӀэ, сыр-ныч мыгъӀкӀосагъэ зыхатӀэ-кӀожькӀи машӀом зыкыштӀнӀым ишынагъо кӀӀуцу.

— Бензин үйли нэмыгхэу
машлор зэрээхагбанхээрэм
цыхэр афесакынхэ фэе, —
кьелуатэ Нэшүлүгэхэ Муслим.
— Бэшэрэб кьутагьээр йуа-
хыжьынхэ фэе. Тыггэм инэ-
бэйлээр ахэм кьызатепескэлэ,
тхьапэхэм кьаклэнэн ыльэ-
кьышт. Нэужым мэшлшхом

«ТхьакIышху» зыфи-
Iорэ паркыр кьу-
шъхъэлъэ чIыпIэм зэ-
рэщытым къыхэкIэу,
зызыгъэпсэфы зы-
шIоигъоу къэкIуагъэ-
хэр анахъэу зыфэса-
къыжъынхэ фæе.

зыкыыригьэлэтыным ишына-
гьо кьэуцу. Зызыгьэпсэфырэ
цыфхэм машом амыгьэкло-
сэжьыэ лүкыяхэ хьуцтэп. Ащ
лыплэнхэш, жыжэм псы ты-
раклэжьын фæе. Машлом зы-
кыштагъуэ зальэгуклэ, псын-
клэу лэпылэгум кьеджэнхэ фæе,
ау ежыхэм алэ кыхьэрэмклэ
агьэклосэжьынэу рагъажьэмэ,
ишуагъэ кьэклэцт. Чыг кьу-
тамэхэмклэ еоххэ аф агьэкло-
сэжьыны алъэкышт.

Нэшгульгэж Муслим зекло
клохэрэм анахьэу аналэ зыты-
рагъэтын фаехэми джащ фэ-
дэу ягугъу кышылыгъ. Ащ кы-
зыриуагъэмклэ, кьушъхэм зы-
кышчызыплъыханэу клохэрэм
шапхъэу шылэхэр тэрэзэу ашэн-
хэ фæе. Купым ыпэ итымрэ
ауж цылэмрэ ягъусэхэм ре-
нэу алыпплэнхэ фæе. Зым
ыуж зыр клэклэ итæу къаклу-
хъаныр ары шапхъэхэм къа-

Мы чыпІэхэм аша-
шырэ машІом льягуу
зыкырагыІэты
хуыштгп, сыда Іомэ
чыгыхэм кыакІэнэн,
нэужым мэшіошхо
кыкІэлыкІон ыльз-
кІышт.

лорэр. Купышхо зэгъусэу зекло
кӀуагъэ зыхъукӀэ, зылорэ ашӀэ-
щтыр агъэнафэ ыкӀи ащ пстэу-
ри едэлъ. Ахэм сыдигъуи ап-
течкэ, машлор зэрашышт пкы-
гъохэр, хэкӀыр зэратэкъожы-
щтыр алыгын фӀае. ХэкӀыр чӀы-
шъхъашом зекытыраганэ ху-
штӀэп, ар зэралъхажьын зы-
дамылыгмэ, чӀатӀэжыи хуышт.

Ыпшээкэ зигугуу кьэтшлгыгэ шапхээхэр зекло клорэ цыфхэм агу кьэкыжыу, ахэр агьэцакэ зыхьуклэ, зыгьэпсэфыгэ уахьтэр зерифэшьяушэм фэдэу агьэклошт, шлуклэ агу кьинэжыышт ыкли чьыопсыми зэрар рахыштэп.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

«Тхьакышху» зыфилорэ пар-
кым идэхагъэ ынитлуклэ зэзы-
гъэлъэгъу шылоигъоу къаклорэр
маклэп. Къыхэгъэщыгъэн фæ-
зэ къэклуагъэм джыри кыгъэ-
зэжыбын гухэлъ къызэрэфæуы-
рэр. Джырэ уахтэ, гъатхэм

икъежьэгъум, чыопсым икъэ-
ущыжьыгъом, мы чыпӀэхэр зы-
зыгъэпсэфы зышӀоигъохэмкӀэ
гохь дэдэх.

Ыпәклә зигугу кьәтшыгыә паркым кыщызыкӀухьә, зыщызыплӀыхьә, зыщызыгыәпсә-

Гьогухэр дэгъоу зэтегъэпсыхьэгъэнхэ фае

Псэуплэхэр зэзыпхырэ гьогухэр
мэхьанэу ялэр, цыфым ишы-
Iэныгъэ ахэм чыплэу шаубыт
рэр зымышлэрэ шылэп сломэ х
укъоныгъэ сымышшыгъэу сэ-
лътэ.

лэаклэу кьин хэтыгъэх илэ-
сипшл пчъагъэрэ. Хьаклэко
Асфар совхозым директорэу
зыфашым. а юфыгъор зэшлви-
гьогухэр, машинэ псынкл
шылэх. Ау ащ даклоу зы г
кыгъо кьэтэдджы, ар гьог
язытет ары. Чылабэхэм

ПэзунIэхэр зэзыпхырэ гъогухэм
мэхьанэу яIэр, цIыфым ищы-
Iэныгъэ ахэм чIыпIэу шаубыты-
рэр зымышIэрэ шыIэп сломэ хэ-
укъоныгъэ сымышIыгъэу сэ-
лътIэ.

Етлэ гьогухэм анэмыкл зы-
щымылэгъэ илъэсхэу кызыэты-
нэкыгъэхэм тинахыжьхэм кыи-
нэу альэгъугъэр къэплотэн зы-
хьуклэ охъабэ ыхыщт, птхын
хьумэ, тхылъ псау хьущт.
Ныбжьыклэхэм ар ашлэрп,
альэгъугъэп, къафэплотагъэкли
ашлош хьущтэп. Ау цылагъ
ащ фэдэ лъэхъани — лъэ-
хъан кызыэрыклогу ар щыты-
гъэп.

Къуаджэу Хьаштыкурэ Афыпсыпэрэ азыфагу километрэ зытлущ ильыр: улплэмэ, Хьаштыку удэтэу Афыпсыпэ олэгъу. Афыпсыпэ къоджэзэхэт псэуплэм игушч, лъэгъун зилэу клорэр бэ. Клымафэ хьумэ къоджитлур зэхэхьанхэ амы-

лѣклѣу кѣн хэтѣгѣх илѣ-
сипшл пѣагѣрѣ. Хѣклѣко
Асфар совхозым директорѣу
зыфашым, а лѣфыгѣор зышлуи-
хыгѣ: кѣоджитлѣмѣ азыфагу
мыжѣо гѣогу ышлѣгѣ. Джѣ ахѣм
адѣсхѣм загѣпсѣсѣфыжыгѣ, та-
кѣкѣипшл нахѣыбѣ темѣшлѣу
зы псѣуплѣм екѣыхѣшѣ, адрѣм
нѣсѣх. Шапсѣгѣ кѣоджипллы-
ри, посѣлкѣу Кубанѣстроири
асфалтѣ гѣоухѣмклѣ зѣпхѣгѣх.
Джѣщ фѣд, псѣуплѣмѣ ыурам-
хѣри асфалтклѣ е мыжѣоклѣ-
пшѣхѣо зѣхѣлѣклѣ пклѣагѣх.
Сѣд фѣдѣрѣ уахѣти, лѣсѣу
е маѣнѣклѣ уарѣкѣлонѣри
лѣрыфѣагѣоу шыт. Гѣогу шымылѣм
кѣыхѣклѣклѣ тѣхамѣкѣагѣохѣм
арѣхѣылѣхѣуи хѣугѣѣ. Псѣй-
тыку шыщѣгѣѣ анахѣ мехѣани-
зѣтор лѣпѣласѣр сѣмаджѣ хѣуи,
клѣмѣфѣ чѣшым сѣмѣдѣжѣшым
зѣраѣн шымылѣу (гѣоухѣр
дѣйгѣх) лѣагѣѣ. Джѣмыжѣо

гьогухэр, машинэ псынклэхэр
щылэх. Ау ащ даклоу зы гумэ-
кыгыо кьэтэджи, ар гьогухэм
язытет ары. Чылапбэхэм гьо-
гухэм якыхьэгьэ-яшомбгуагьэ
хахьо ащыфэхуэрэп, зытеты-
гьэхэм тэтэу кьэнэжьых. Ары
ыкли машинэхэр зэутэклынхэр
нахьыбэ зыклэхуэрэр. Арышъ,
гьогухэм язытет зэхьоклыны-
гьэхэр афэшлыгьэным игьо
хуэгьэ. Ощх ужым хьалухэр
хьоеу члыгым кьызэрэхэклы-
хэрэм фэдэу, машинэ псын-
клэхэм япчьагьэ хэхьо, ау гьо-
гухэр зэрэщытыгьэхэу кьэнэ-
жьых. Етлани нэбгырэ тхьапш
машинэр зерифэным ифиты-
ныгьэ кьезытырэ тхыль зимы-
лэу ахэтыр!

Шапсыгъэ клоцI гъогухэу
псэуплэхэр зэзыпхыхэрэр «дэ-
гъух» плонышъ, уакъыщитху-
нэу щытэп: машэхэр, чыплэ
зэгоутыгъэхэр, иутыгъэ пчъа-

гээхэр ялэх. Илээс кээс гоугу-
хэр чыплэ-чыплэу «адыжых». Ау «адыжыггэхэм» мэээ зау-
ли акьудииреп, зэрэщытыггэм
нахь дэи мэхьжыхы. Сыда
ар кыызхэкырер? Нафэ, го-
гушхэр еугуьхэрэп, пылхэп.
Машэмэ асфальтыр арата-
кошь, аубэжы фэдэу ашышь,
лошлэнхэр ащ шаухы. Зыми
ахэр ыулпэккүжыхэрэп.

Хяаштыкурэ Пэнэхэсрэ кырыкырэ гьогухэр зы чыплэ шызэхэхьяжыхэхш, гьогум Псэйтику феуэнкыжы. Гьогукыхэп, ау бэрэ зэщэкь. Мэшэ жьугэмэ ащыкыхьэгьау мэху, кэнаушхоу реклокыэрэм машинэхэр дэльдэхэу, урыкложыхэн умылэкьлэуи кы-

хэжы. Ар агъэцэклэжыныу го-
гушхэр, мээ зауэлкэ узэклэ-
лэбэжымэ, кэклогъагъэх. Тех-
никэу кэклоглэгъагъэм иба-
гъэклэ федеральнэ гогушохо
горэ ашлэу кыпцыхуыжыгъ.
Гюгоу зэхаджыхыхажыгъэм
мэзищ нахыбэ ыкхудыигъэп.
Район администрацием ипашэу
Шъхэлэхэо Азмэт бырсыры-
шо аришылли, тхьамэфэ пла-
льэ арытыгагъ гогуур иклэ-
рыкхэу агъэцэклэжыныу. Район
пашэм ишлуагъэклэ агъэцэклэ-
жыгъ. Мэзитлу тешлагъ, гогуур
зэщыкхэу ыублэжыгъ. Зэрэ-
хьурэмклэ, гогушхэм гогуур
агъэцэклэжышхуэрэп е
пылхэнп.

ХЪУЩТ Щэбан.

Хъ

отэжъкой дэс кӀэлэжъхэр, lo хэмылэу, лыбланэх. Нэгүцә-лэпшәацәх, пчәнә псыгъо-пллэу шыуамбгъох, кӀэкӀо-кӀэпытхъ утысәх.

Ялуплэ плөмә — гуиҳ. Шы цӀэгъопллыжъ горэм тесәу мыхэм ащыц гъунэгъу къуаджә зыдәлӀадӀкӀә, «пхъотакӀохэр къэсыгъәх» аӀозә, къәблӀчӀэкӀыб зӀкӀәми азшыщтыгъә. Мыхэр шыкӀыгъәхәу бзә-джәшлагъәхәп, блӀэкӀыгъәу тыгъокӀуагъә-хәп, шлушӀәным фәблӀәх плонхәуи шыты-гъәхәп. Ау сыдигъуи хәхыгъәу, хәти фәмыдәу, ежъхәм сыд фәдә loфкӀи еплӀыкӀә шъхәф ялӀщтыгъә. Адыгә шӀолпырым исхәм янахыбәмә яунә-пчӀәлүхэр кыблӀәм агъазӀщтыгъәмә, мыхәм яунә кӀыбхэр урам дӀгъазәу, шъхәныгъупчӀә закӀокӀә дунаим хә-плӀәхәу, хъакӀләр ямакӀәу псәущтыгъәх. УазылыпӀәпӀәкӀә, ягупшысакӀи, ячыла-кӀи, япсәукӀи зәдиштӀәщтыгъәх. Сыда ащ нахыбәу укӀоджә цӀыкӀүмә узфәе-щтыр? ЗәгурылӀожәу шылагъәх. Зәра-лощтыгъәмкӀә, мыхэр былым шъхәрыкӀо блӀэкӀышӀуштыгъәхәп: ар псынӀкӀәу агъә-нэгъуаджӀщтыгъә. Ау ежъхәм къатыгъон-хэр хәгъәкӀи, «ябжыдзә горә хъакӀә хәпкӀагъәу ашӀәмә» — рагъәхыщтыгъәп, кыхәмыхыжәу яшагу дагъәкӀыжыщты-гъәп. Ары ыкӀи мыхәм хышъаби за-кӀыпыллыгъәр...

Хъотәжъкой шыц ДыджыкӀомә ялӀ горә зекӀо бәрә къәтыгъәу, кыхыкӀәгъә тӀәкӀури ядәжъ къәмысыжъзә тырахы-жыгъәу, мзә лапчӀәм чәм лӀащә горә шкә цӀыкӀү кӀәсәу ыпә кыыщифагъ. «Алахымы ынәшӀү кыысцифи, лӀәнкӀәу сыдӀхәжыныр ащ кыысипӀәсыгъәп» ылуи, зиплӀыхы-зыкӀиплӀыхыжы ахәм къапӀәкӀәрыуи, пчӀәдыжъ нәфшәагъом ядәжъ кыыфыхы, кыдӀхәжыжыгъә. Къа-кыырым шкӀәр чӀигъәзыхы, чәмыжыыр шлуибын ихысапәу къақыр кӀогъум къуипхәзә янә кылыӀәгъугъ.

— Чәмыжъ лӀфагъәр шыкӀлӀә нӀкӀым тхәмафә хыгъәу ецӀгъоу кӀәрытти, сыгу егъуи пчӀәдыжъ дӀсфыгъагъ. Сыгу-кӀә мӀфә реным сырахыатыгъәп. Ты-гъуакӀор джы хыи хыгъә! ДӀгъоу, си-кӀал, къәпфыжыгъәх, — ылуи янә гушӀуагъә.

ЛӀым кхәхыулагъәр кызыгъурӀом, зиушӀәфи унәм ихыжыи, зыгъәпсәфынәу плӀәм зыхыгъәкӀагъ...

ПчӀәдыжыым къақыр кӀогъум чәмәу къопхагъәр ышнахыкӀә зельӀгъум, «на-хыжыым мыр кыыфыгъән фәе, ау къәз-гъанәмә тятә чәмитӀү мыкӀы фәлыгы-хәнәп, сшынахыжыи шлуезгъәбзәу, зә-лӀезгъәхыжәу згъәуләунәп, зӀергъәпсәф», ылуи чәмыжәр шлуибызгъә. Пчыхъәм гулӀә-шӀолӀә гъәжыагъәм зыпӀәтысхәхәм, шкӀә цӀыкӀүм ибыукӀәкӀә loфыр зыте-тыр зӀкӀәми къагурылуагъ. Зәраунагъоу ялыжъ ыугъоихы кхәхыулагъәр цыф рамыгъәшӀәнәу афигъәлпытагъ. Ау...

ПчӀәдыжыым къәбарыр нысӀкӀә псы-хәхәм зиушӀәфӀпӀәзә къахәкӀошъагъ. ЩӀӀӀә ушӀагъәхәм ар адапхъуати, джә-ныкӀо пашъхәм кӀәрыс гуащӀхәм афа-лотагъ. Ныохэр щӀәуи, тӀәкӀуи лупчӀә-пчӀәхәзә, нысӀә къәбарыр шыпсым ха-уби, пӀастәм дауби, ланәм тыралъхы агъәкӀәракӀи, лыжъхәм чӀфхәу афы-чӀахыагъ. Унәгъо чӀмхәр лӀахъом дефы-фә лыжъхәм къәбарыр зӀфалотагъ. Зә-халъхыи, зәхахыи, агъәкӀәракӀи, тхыдәм ишӀуашә ащ фӀәшӀоу щалыи, хыамы-шхунтӀә бӀәжмә затырагъәкӀәзә, зыфә-рзәжъхәу зәсәмәркъәуэхәзә лыжъхәр чӀфәу зәхәкӀыжыгъәх. Бәрә пәмылӀәу хъакӀләр дӀкӀыжыхәрәм яхәгъырәу лыжъ-хәм ятхыдә гъогум тӀхәагъ.

«Хъотәжъкойхәм ячәм тыгъукӀә» нә-пәнчӀә шәнәу хәлпыр ебӀкӀымыи, адә-мыхәщхыхәу щӀәны ашыгъәх.

КызырәлотәжырәмкӀә, джащ кыи-щегъәжыагъәу ДыджыкӀохәм былымыл амышхыжынәу тхӀәлуагъә ашыгъә. Гъә-шӀәгъоныр «луагъә» зӀрателпыр зӀрӀкӀәуа-джәу ашӀӀщтыгъәми, Бирам чӀщым былымыл мыхәм афӀзымыхырә унагъо къуаджәм кыдӀкӀыштыгъәп. Ащ къәс ягъунәгъу тучантесым сы чӀәубӀор чыр-быжъ кышыштыгъә. ШыпкӀәр плон хы-мә, зышӀәпӀәхәрәмкӀи хъотәжъкойхәр цыф кызырӀкӀохәу шытыгъәхәп.

ПчӀәдыжъ горәм Хъотәжъкой шыц

Хәт ылӀәгъу-гъа шӀулӀәгъу къежыаплӀәр...

Ижыырә
пшысәхәм
атехыгъә
тхыд

МышӀәкӀохәм яшыхәр ашӀуатыгъу-гъәхәу къәушыжыгъәх. Мыхәр анахъ лӀы хәфәу къуаджәм дӀсхәм ащыщыгъәхәти, ренәу тыгъуакӀохәм зашӀадзыщтыгъә. Ар зыдашӀәжыи, ежъхәми чӀәжъ кӀәрӀәгулӀә-ныр лӀәпӀәлӀәл ашӀыжыгъәпагъ. Къа-хыулагъәр зӀригъәунәфәу МышӀәкӀо Сәфәр адыгә шӀолпырыр ышнахыкӀә-хәм бләу афигощи, ытӀупщыгъәх. Хъадж-рәт набгъоу БжӀәдыгъу лӀәныкӀо ежъ зиузенди фиузенкӀыгъ.

Шы ужхәр ыфызә, Сәфәр Къургъо-хәблӀә дӀлӀәдагъ. ЗыльӀәгъурәм зыгъә-былӀызә лӀыр къоджәгум нәсыгъәу пшӀәшӀәжыи шлушӀә-емышӀә такыр горә шагу ыпхәнкӀәу ыпә къифагъ.

— О пшӀәшӀә хыпхъ, шыхәр моу блафыхәу, зыгорӀкӀә, лӀӀәгъу-гъа? — ылуи Сәфәр ащ еупчӀыгъ.

— СлӀӀәгъу-гъәх, — джәуап кыты-жыи пшӀәшӀәжыи.

— Ащыгъум ахәр сә слӀәкӀәкӀыш-тхәп, — ылуи, шыур илӀыгъ.

ТӀәкӀүрә чӀагъәу «Шыхәр зыфәдә-хәмкӀә сепчӀын фӀәгъ» ылуи жӀәккыр хичәу шыр кызытӀыригъәуцуи, пшӀә-шӀәжыи ыпашъхә Сәфәр кыиуцә-жыгъ.

— О пшӀәшӀә жыртәдж, тӀәкӀү шлагъа шыхәр зыблафыгъәхәр, пшӀәшӀә хыпхъ? Ахәм ятӀәлӀә кысӀәпӀошӀуна? — аужырә упчӀәмкӀә зӀрӀәкӀәгъоужырә Сәфәр кыи-хәшӀәу «шагупхәнкӀә цӀыкӀүм сӀахыым блафыгъәхәр шыхәм е чӀмхәмә зәхи-шыкӀынхә?» зыфӀәпӀощтыр ыгу кыхыа-гъәу кӀәух гушӀәлӀәхәр мӀкӀәнчӀә дӀ-дәу кыиухыжыгъәх.

— Омрә-чымырә зыщызӀәкӀоуи, чы-хӀәныр стези, сынаплӀә кызысӀәлӀәтым, жыи зӀпӀәом ригъәсӀәжыи пчӀә тӀуа-кӀәм сыдӀәлӀыгъ, — лӀым ыгу кыхыа-гъәр кышӀагъәм фӀәдәу тӀәкӀү лӀушчы-пчыкӀи, кыиригъәжыагъ, — шы кӀо-лӀәныр блә ныбӀә фыжъәу, фарәр дӀ тхӀәпӀә пкӀыжыгъәу, пкӀәгуаләр чӀыпӀә сӀәкупӀәу, шы шъхыуантӀәр лӀәрыгъә джыджәу, чәмыдә лӀәхыагъәр гулӀәу алыпкӀәу, шы кӀәрәр дӀкӀо-дәушӀәу, цӀәгъоплпыр къахәушыкӀәу, шӀо зӀикӀыр аӀлӀәмыхәпәу блафыхәу слӀӀәгъу-гъәх. Уиә ахәтмә о пшӀән, — ылуагъ пшӀә-шӀәжыи.

— Ахәр сә сишы! — ылуи Сәфәр шым хауи илӀыгъ.

Бәри мычӀагъәу гъогур зыщызӀәх-кӀырым зынәсым, Сәфәр ышӀхә кыи-хәгъә гушӀысәм ынәхәр кыигъәлыды-гъәх, емыгупшысәу кыигъәзӀәжыгъә. Шы лӀәбжыпӀыи гъогур ратыкӀәу, пкӀә-тӀәмрә укӀытӀәмрә наплӀәр кыирамыгъә-лӀәтәу пшӀәшӀәжыи икӀәлапчӀә джыи кыиууцагъ.

— О пшӀәшӀә лӀуш, силоф нахъ псын-

кӀә кыисфӀәпшыщтыгъә гъогутӀүмә язәу сызӀәрыкӀомә хыуштыр кыисӀәпӀогагъә-мә, — иплӀыжъ плӀыжы хәхыозә пшӀә-шӀәм Сәфәр кӀеупчӀы.

— ДжабгъумкӀә укӀомә, мычыжыа-пәу, орыжъ цӀыкӀү горә ил. Ушыу мыхәт нәмылӀәм, ащ зыхәууытхыажәу бәрә ухәтыт. УпхырымыкӀышӀуныр кыидыхәт. СәмәгумкӀә узыкӀокӀә, нахъ чыжыау. Ау шыум «ыпә лӀы кыиӀәу римыгъә-псыхым», кӀомә, гъогутӀүр зыщызӀә-лӀәжыи нәсышӀуныр хыун. Арышъ, бӀәзӀәжыи сә згъәшӀәгъошӀәтәп, — кыиымылӀыхәу кыифидзи пхәнкӀәу пшӀәшӀәжыи лӀәгум дәуцӀоужыгъ.

Сәфәр кӀәкӀәзӀәжыи. ПшӀәшӀәжыи игушӀәлӀәхәм лӀыр ышӀхә кыидафыгъ. Губжым хәтәу лӀәджәнә лыпчӀәхәм щӀә-бзӀәпсәу закӀудыи, ытәмә блыпкӀә-хәм щӀәбзӀәпкӀәу зыкӀәуафәгъ, шы ыпхәкӀә тыригъәтӀысхәу шы ныбӀәр лӀә-кӀохәмкӀә ыфырызгъ. Ухәтми, узӀәлӀә-хынәу ылапӀәхәм бӀәшӀхә лӀәбжӀә чанхәу зызӀәкӀащыгъ. Ау пшӀәшӀә цы-кӀоу кӀәмыплӀәу пхәнкӀәрәм зи фӀә-лӀошӀу-гъәп. «Джынәс Гунәф ухыгъәукӀә-гъәп, Сәфәр, зыщыи, едӀәу», лӀәу шъхәкӀом кыирифӀәкӀырым шӀәбәу кыи-хәлӀыкӀыгъәу Сәфәр кыишӀошӀыгъ. А мӀкӀә шӀәбәм тӀәкӀү ыгъәлӀәсәгъәу кыи-лӀыӀәсыгъә цӀәмкӀә пшӀәшӀәжыи еджӀәзә зыфигъәзәгъ.

— Тхәуегъәпсәу, Гунәф, сызыфәдә лӀыр дӀгъоу кыизгурыбгъәлуагъ, — ылуи гъогу дӀәмкӀә кӀаләр илӀыгъ.

Шыхәри зыфхәрәри орыжыым хәна-гъәхәу аӀахыи, кӀаләм ишыхәр кыи-фыжыгъәх.

... Шыхәр пшӀәшӀәм ишагуӀә кӀаләм кыиблифыжыгъәх, ау ар кӀәлӀәгъуа-гъәп.

Хәгуашъхәм зынәсым, шыхәм кӀалә горә къапигъәуцуи, Сәфәр къуаджәм кыигъәзӀәжыгъ. Гунәф ащ къежӀәрәм фӀәдәу къәблӀәчӀәлӀә ыпхәнкӀәу лӀуыгъ.

— Сыд джыи МышӀәкӀохәм ялӀә-хыпхә зыгъәгумӀкӀырә? Уянәжъ дӀжә упчӀәкӀо укӀоужынкӀә пшӀошыаӀоу къәб-гъәзӀәжыгъәмә, кыисау узгъәгумӀкӀы-рәр, джәуап сә сыпфӀәхыун, — пшӀә-шӀәжыи кыиушӀышӀәу шыум ыпә чӀфәу кыиуцагъ.

— Зыми, Гунәф, сигъәгумӀкӀырәп, шыхәр къатесхыжыи, зӀрӀәсфыжыгъә-хәр кыиуасло сшӀоигъуагъ умыгумә-кӀынәу, — пшӀәшӀәм игушӀәкӀә шӀо-шъхәкӀуагъәми, Сәфәр ыгу тӀәуныкӀәжыи шӀәбәу пшӀәшӀәм рӀулагъ.

— Ы-ы. ЗӀрӀәпӀәрәмкӀә, сымыгъәгу-мӀкӀынәу къәбгъәзӀәжыгъ МышӀәкӀо-хәм яӀлӀә гъәшӀуагъ? Ара? КӀо, кӀо, уянәрә уятӀәрә умыгъәгумӀкӀыи. ЕлбӀәт. Армырмә, яӀлӀәлӀә чӀәпхыгъә цыкӀү

кхәхыулагъәр ашӀәрәпышъ, мӀәгумӀкӀыи. Сә зи гъәшӀәгъон пшӀагъәу слӀӀәгъурәп. О а шы къәфыжыи хәпшыхыагъәм пае умыкӀуагъәми хыуни. Уишыхыжъ шыцәу орыжъ лӀүпәм лӀуцуи зыкӀызарә-гъәшӀәжыи, шы уцӀогъә тхәмыкӀәхәм ар ягуӀәпӀәу кыиӀәкӀыжыгъәх. Ахәм ауж уитәу о «пфыжыгъәхәмә» лӀы-гъәшӀо зӀпхыагъәп. О уахәмытыгъәми, ахәр МышӀәкӀохәм якӀақырыжъ еӀкӀо-лӀәжыи, — ылуи, пшӀәшӀәр щӀагум дӀхәжыи нәу ежыагъ.

МышӀәкӀо Сәфәр плӀыжыи кхәхыгъ. ШъхәкӀом имашӀо бӀәгъур ристыкӀәу кыищызӀәкӀәблагъ. КӀәмыщыкӀәу ылӀә-хыомбитӀү дӀгъәнагъәу зӀрӀәджӀушты-гъәр уцӀ кӀүрә гъуӀәу зӀпкӀыкӀыгъ. ЫлӀәкӀохәмкӀә шәу ыфызыгъәр хәп-щӀәзә ыужырә лӀәкӀохәм атӀәтысхәагъ. МышӀәкӀор пчыкӀәу етхыохи. Шхом-лӀәкӀәр кыизӀәрәлӀәнагъәр шым зӀрӀәзә-хышӀәу, лӀәрыгъым кыиыпнәгъә чӀәури, кӀәлапчӀәри рихыжыахи, мыхәр пы-хыкӀәу илӀыгъ.

Къуаджәм дӀлӀә хәжъхәр хыкӀәуныхәу игъо имыфӀәхәзә, шыур къуаджәм дӀлӀәтыгъ. МӀәкӀә-макӀәу зыкӀәзӀәшӀәжыгъә хәхәм яхыаку макӀә кыиыщыгъә цыфхәр кӀәсә фӀәхыгъәх: урамыр кыи-сымыгъ. Ау нә чанкӀә хәгуашъхәм нәс лӀәшӀәу-гъәмә, Гунәф тӀылыгъә дӀнә пшӀәдӀлӀә пӀокӀә кыиӀәу Сәфәр иӀәкӀо чӀәгъ кыичылӀәсыкӀыгъәр бәрә жыи-корәнәу шыум ыуж итым шыбыбатәу аӀӀәгъуужыгъ...

КъоджитӀүмә зӀкӀәм бырсырышхо къа-дӀтәдӀжәгъ. ЛӀәпшӀә пкӀыиыи щызӀәхәлагъ, лӀыжъ акылышӀохәри щызӀәдәуагъәх, бзылӀыфыгъә бзӀәгухәри мыщ шыхыушӀа-гъәх, ау Гунәф ипсӀәлӀә дахә зӀкӀәри ыгъәлӀәсәгъ: «Мыщ тыкӀәсыфә кыисфә-мыагъәмә, гъогу пхәнджыбә Сәфәр илагъ, ядәжъ сыкӀыи сыкӀыринагъәшъ, ны-сӀәкӀә мафә ТхӀәм сышӀуфешӀ!»

... Гу лӀысымытәу гъәшӀәм нахъ псынӀкӀәу илӀәсхәр чӀәхәу кыирагъә-жыагъ. Гунәф кӀоӀәшӀоу сызыкӀу-дӀыштыгъәм сызыщӀәбгъуӀуагъәр кыисфӀәмыубытәу ошӀә-дӀмышӀәу са-кӀыб хыгъә. Джы гуӀәкӀыжыи сә-хәлӀыхыушӀәшъ, бӀәщыр сижӀәпкӀәу, сӀәлӀызышъ сыщыс. МышӀәкӀохәм адӀжъ сызӀәрӀәкӀогагъәр, бысымкӀә апшӀә зӀрӀәкӀогуаер къәсӀуатә сшӀо-гъоу бәрә сыгу кхәхә. ГуӀәкӀыжыи тхыдӀхәр сӀәч фӀәдә лӀыжъхәмкӀә гъәшӀә гъәкӀуатәх, сӀәшӀуыгъәхыжъ...

... ИлӀәсхәр кӀуагъәх. Хъотәжъкой къуаджәм инәу зиушӀәомбгъу-гъ. Къуа-джәм узыдӀхәхышӀәм МышӀәкӀо Сә-фәр ишагу уанәлу кӀеуцә. Цыф гу къабзәр шъхәфитәу хәти зӀрӀәдӀпсалӀәу, ащ дӀт унәшхор нәгуиыгъәу къуаджәм кыидахыхәрәм фӀәбәу къаӀоплӀә. Ащ пӀәудзыгъә хыӀәлӀә зыпытхәм урамыр дакӀоу зызӀәпашыгъ, хыӀәлӀәхәм яжәу япчӀәхәр лӀуыгъәх. Дәшхо чыгышхо-хәм аӀлӀәт шышӀәлӀәхәм зӀкӀәлӀә шулӀәу аӀумыпхагъәу къуаджәм дӀс лӀыжъхәм хыгъәу къаӀәжыи-рәп.

ШульӀәгу пасәм щесхәу хәсыфә-хә, Гунәфрә Сәфәррә сабыи пшыкӀүтӀү ТхӀәм къаритыгъ. Акыли, кӀуачӀи къә-хыурәм дагошызә, зә сабыиӀәхәр джы лӀы кхәхыгъәх. Нәгуф-нәгушӀо, лӀәпӀә-гупытәх, шән гъәтӀылыгъәх, ТхӀәмкӀә шыкур. ЛӀы плӀәлу шыуамбгъоухәу кӀә-лӀәхәм мары зыкӀәлӀәтыгъ. Нәри пӀәпахәу, гу къәбзә цыкӀүхәу мыхәм ашыпхы-хәри пшӀәшӀә кхәхыгъәх. Ныбжыи зӀрикӀоу шӀәомә къәшӀәмә, апкӀә зӀри-уцоу пхыухәри ашӀәхәзә, Гунәфрә Сәфәр-рә ялӀыфыгъә гупсәхәм Адыгә шӀолпы-рыр блӀәгъә пшыкӀүтӀүкӀә щызӀәрапхыгъ. ПхӀәорӀәлӀәф-кӀәорӀәлӀәфхәу ахәм къапы-фагъәхәм лӀәпкӀыи ынапи агъәдӀхәагъ...

ЛӀәшӀәгу жӀәлымәр, зәман бзӀаджәр, зәо хәлӀәчәу гур зыгъәгырызәр охӀәт шъхәрыкӀом иплүр гъәшӀуагъәх. «Мыхәр скыиыгъоу сыщыӀәшӀушӀәтәп, сә сыщы-мылӀәмә, кӀодытӀә дунаир», — уахъ-тәм кыитӀәлӀә тшӀошъ ыгъәхыгъ. Ау Сәфәррә Гунәфрә ащ едӀәлӀәгъәх. Шу-льӀәгу уахътәм иплүрхәмкӀә фызӀәблӀә-хыгъәп. Сабыи 12-мә шульӀәгъуӀә ятагъ, шульӀәгу къабзәр агу шыпытагъ. Гу къабзәр щӀәлӀәфә шӀүм фӀәлӀәжӀәщт, шульӀәгу елӀәфә лӀәпкӀыи шыӀәшӀә!

КӀәзӀәнә Юсыф.

Ятэ щысэ тырихызэ...

Борэн Исхьякь ичыиф унэ
цыкы куаджэу Псейтыку иты-
гьэкьохьэплэ лъэныкьоклэ гъэ-
загъэу шьоф лупэм лутыгъ. Мы
чыплэм шыхэр, чэмхэр шагъэ-
хьуштыгъэх, заом ыпэклэ кьод-
жэ клэлэщыкылухэр ащ шызэ-
рэуьоиштыгъэх, зыми ягъэ-
рамыгъэклэу, ежъхэми пры-
охъу ямылэу шьиджэгущтыгъэх.

Исхьякь ишъаоу Хьарунэ
кӀэлэ джэгухэм ренэу ахэты-
цтыгь. Шахьом къамыщыр кы-
ритыты, шыхэм кыаригъэгъэз-
нэу ыгъакоу кыхэкӀыштыгь.
Шыхэр, шылӀэ цыкӀлүхэр икӀэ-
сагъэхэти, пшъэрылъэу фашы-
хэрэр игуапэу ыгъэцакӀэщты-
гъэх. Шахьом загьорэ Хьарунэ
шым тыхӀгъэтысхьэщтыгь. КӀэ-
лэ лӀтахьом псэушхьэхэр, ана-
хьэу шыхэр зэрикласэхэр, гуапэ
цыхьущтыгь, ахэм яхыылӀгъэ
къэбархэр кыфыфиуатэщтыгъэх,
шлуагъэу апылым, фэдэу къа-
тырэм нэлүасэ фишлыщтыгь.

Кіләз закъоу илэм Исхакъ бәклә шыгуғыштыгъ, сыда пләмә лакъор ыпәклә лъызыгъәкләтәштыр, кләныр зылуکلәжыштыр а клаләр арыгъзә. Гухәклә нахъмышләми, тымгә ыкърә гу зәшәфәнәу хьугъәп, Хәгъәгу зәошхор кызежәъм, Исхакъ кьулыкъум ачагъ, кьыгъзәзжыгъәп, лыгъзә хәлгәу пый мәхәджәм пәуцужьызә, ыпсә ытыгъ. Ным Іәпылгәу фәхьунәу зямалыгъзәр Хьарун ары. Гзәсәныгъзәр зәригъгъотын ыльзәкыгъәп, тхәклә-әджәклә тләклә зәригъәшлагъ ныләп. Ныбжыкәу ләшләнәыр ригъажыи, ипсәныгъзә кьехыфәклә хьәләләу ләф ышлагъ. Мафәрә колхозым шылажәштыгъ, аш

кызыклыжыкӓ, чэщ реным чыматэхэр ышыщтыгӓх. Ахэм ахьэу кӓакӓлорэр ары унагӓом ищыкӓгӓхэр кыызеращӓфыщтыгӓэр.

Шыхэм шүлзэгүү афырилэу тым зэригэсагээр кышыха-пэжыыг ыужым унагбо ышлэ зэхьум. Кэлипплэу Хьарунэ илэхэм псэушыхэхээр шү алэг-гүхуу ыгэсэнэх ыльэкыг. Зэххэм ащыцуу анахьэу шы-хэм апыщэггагээр Ибрахым ары. Ар кэлэ дадаг тым дэ-лэпылэу зырегажьэм. Анахьэу ишуагыэ кызыгяклоштыгээр гьэмэфэ лъэхьаныр ары.

— Гэмээфэ-бжыхьэ лэыхьаным чыплэ колхозым лофшэнэу илэр нахыбэ хьуштыгь. Джашыгьум зэкI плóми хьунэу лофшэнэхэр лэшхэ кIуачIэкIэ агьэцакIэштыгьэх ыкIи цыфхэр икьуштыгьэхэп. ХэкIыплэ шьхьалэу шылагьэр шыхэр гьэфедэгэнхэр ары. Аш пае

тыгээр кызышыкыоклырэмрэ
зышыкыохыажырэмрэ азыфарг
уцурго ымыгэу лофшлэныбэ
арыэшлуахын фаеу хуыцтыгэ:
жыоштыгэх, аугожибырэ лэ-
жыгээр кээралыгэ ыхынлэм
рагэуалэцтыгэх, лусхэр фер-
мэн расалэцтыгэх. Джаж фэ-
дэу псэолэшлыным пэе агэ-
федэшт ккэу джадэхэр шыхэм-
клэ куушхыэм кыралэшьох-
хэти, куклэ колхозым кынагэ-
сыжыштыгэх.

— Сятэ фермэм илэс 25-рэ юф шишлаг, линейкэмклэ бригадирхэр кырищэкыштыгээх, шылыгыг. Зоуж илээс-хэм чэм зилэхэм шэр кээралыгым ращэн фаеу план кьафагээуштыг, — кьелүатэ Ибрахымэ.

Ятэрэ ыкьорэ зэгъусэхэу колхозым щэр езыщэрэ унагьохэр кьаклухьэхэзэ ыкьи щэу кьаугьоиγγэр фермэм рашалэзэ илъэсипплэ лоф ашлагь. А пшъэ-

рылгыр зэшлохыгшошугъэл,
шэр мыкюдыным фэшл мыгу-
жыхэу ар фермэм рагэоллэн
фэягэти. Ибрахымэ ашккэ тым
ишуагэа ригъэккыг: жэу кэ-
тэджыти, шызэкбокур ыгъэха-
зырыштыг, тым игъусэу уна-
гъохэр кыдыкхухъэхэзэ, шэу
кылахыггэм тхэу хэлпыр ыгъэ-
унэфыштыг, етланэ тетрадым
дитхэштыг, нэужым фермэм
нагъэсыштыг.

Ибраһимэ еджаплэр кызы-
ухым, тым гусэ фэхъуи, лэ-
жыпкIэ илэу IофшIэныр ригъэ-
жэгъагъ. Шыхэм шулъэгъуны-
гъэшхо зерафырилэр зышIэщыгъ-
гэмэ ащыц ШхъхъатIумэ Барыч.
Ащ пае Ибраһимэ ыналэ кы-
тыридзэгъагъ. Ащыгъум кIэлэ-
егъаджэу Псэйтику къоджэ
еджаплэм Iоф щышIэщыгъ, Хэ-
гъэгу зоошхом чанэу хэлэжы-
гъэу, шыудзэм хэтыгъэу шы-
тыгъ. Ар кIэщакIо фэхъузэ
илъэс къэс Пшызэ кIэим шы-
гъачъэхэр щызэхашэщыгъэх.
Шыгъачъэм изэкъуагъэп, нэ-
мыкI спорт лъэпкхъэмкIи зэнэ-
къокъуштыгъэх. Ащ кыхагъэ-
лажьэщтыгъэх гъунэгъу Северс-
кэ ыкIи Абинскэ районхэм
ащыщэр.

— Шыгачьэхэм сахэлажьэ сшоигуагъ, ау гу сфэшлыщтыгъэп, — ело Ибрахимэ. — Сыда плэмэ гъэхагъэ къэсымыгъэлаьагомэ, клэнэклалъэ сашыным сытешыныхъэщтыгъ, етлани гъэсакло уилэн фаеу щтыгъ. Нэужым ащ фэдэ гъэсаклоу Шъхъатумэ Барыч къысфыкыоклыгъ. Шыпкхэ, шыр къэзыгъачьэхэрэм сахигъахэ шомлогу къызыселом, апэрэмклэ сыкъэштэгъагъ...

Барыч теубытэныгъа пытэ хэльэу шытыгъ, зыфежьэгъа юфыр гунэм нимыгъэсэу шоклыштыгъэп. Ибрахымъ зэреджэнджэшырэр зельэгъум, ядэжэ клуи, яти дэгущылагъ, ежэ кIалэми еушыиыгъ. Джауштэу шыгъачхэм ахэлэжьэнэу кыыригъээзэгъыгъэх. Джащ тетэу Барыч илэпылэгъоу Ибрахымъ шыгъачхэм зафигъэхъазырэу ыублагъ. Икбоу зыналэ кыытетын кыызэрэкбокынгъэм ишулагъэкIэ зэнэкьокьухэм гуфит-шхъафитэу ахэлэжьагъ, апэрэ чыплэри кыыхыгъ. Джауштэу ригъажыи, нэужым шэу «Волга» зыцIэм тесэу пчъагъэрэ апэрэ ахагъэунэфыкIырэ чыплэхэр кыыхыгъэх. Теклоныгъэу кыдыыхыхэрэм кIалэм гушхоныгъэ кыыхалхъэщтыгъ, сэнаушыгыи илэ хуштыгъ. Джащ тетэу районын, хэкум ащы-зэхашэрэ зэнэкьокьухэм ахэлэжьэ шлоигъоу хуьгагъэ.

Ибрахимын зэрлэглээрэмклэ,
цйфым ишылэныгээклэ шым
мэханэу илагээр джыри ухыгээ
плон плээкыштэтп. Тильэхханэ
мэху-мэхым цаггэфедэрэ
техникэр бэ хуугэ нахь мшлэ-
ми, шы кйуачлэклэ бгээцкэлэн
плээкынэу цшлэр маклэ. Етлэ-
ны техникэм фэдэу шым гэ-
стыныпхэм нэмыкй кпыггыхуу
мылькубэ зытекйуадэхэрэр иш-
клаггэхуу цытэт. Клэклэу кэ-
плон хуумэ, техникэм нахыи
шыр бгэфедэнклэ нахь зыш-
федэ лшлэнхэр джыри цшлэх.

Джац тетэу зигьэ лофшлэнхэр
игьом ыгьэцакхэхэу, ышлэрэм
шуагьэ кьыригьэтэу, игьэхва-
гьэхэм аклэгушлой, игухэлъхэр
нахьышлум фэгьэзагьэхэу щыл,
мэпсэу Борэн Ибрахьимэ.

ХЬУШТ Щэбан.
Юфшлэнэм иветеран.
Сурэтым итыр: Борэн Ибрахымэрэ ишы гъэшлуагыэу «Нэтлэфымрэ».

РЕДАКЦИЕМ КЪАТХЫРЭ ПИСЬМЭХЭР

Итхыгъэ гум хэтысхъэ, укъегъэуцы

Мзаем и 13-м кыдэкыгыгэ
«Адыгэ макъэм» сызеджэм,
бэдэд шхъэм кырыгъэхьагэр
— Мамырыко Нуриет итхыгэ
гум хэтлысхъэу, кыппкыры
хьан ыкы укыгъэушын ылъэкъэу
зэригъэпсыгъэм сигъэрэзагъ.
«Уiakъыл гъчан, гъэлорышлэ»
кыуылозэ, иушыгъэ гупшыса-
клэклэ узылыещэ, ар гум екъл.
Ылъэкымэ, Нуриет мы дунай
дахэу кыызтегушылэрэм хэти
тыфигъэнэгушлошт, тыфигъэса-
кыышт. Тылъэкъы ыцлэ дахэклэ
паригъэлоном, цыфытом илъэ-
плагъэ гу лъаригъэтэнным ре-
нэу кыфэдджэ. Нуриет итхыгэ
пстэуми мы дунай дэхэшхор
къэзыгъэшлыгъэ пстэумэ дахэрэ
дэгъурэ нэмык! апэмыгъоху
уафшыпкэнным, уафэрэзным
уафалы. Мамырынгъэм, рхъат-
ныгъэм, псауныгъэм ялъэплагъэ
итхыгъэмэ зэфэдэу къахэщы.
Уэлэпашэ. Джащ пае «опсэу!»
еплорын тефэ, ар кыылэжыгыгэ
дэдэу сепллы.

Мы чышхом Тхэм кымы-
гъэшлыгэрэ кымыгъэхуыгэрэ
тетэп. «Шьопсэу, шьущыл, шлу
шгузэрэлъэгъу!» — ело Тхэ
лъаплэм. Ау еж цыфхэм лум-
пэм нэнанер бэу кыхэхфэ
хуыгэ, ар мыхдэгъуми.

Непэ, шыкур, зауи шылэп,
пыджи тилэп, тичлыгу, тирес-
публикэ ыкли ти Хэгъэгу ашы-

мамыр. Ау а тэ тилэ тхьа-
гом уасэ езымытхэу, зэрар
зэзыхьыхэрэр шылэх. Тхьэм
ельэлумэ, зыгьэплэшт псы ды-
джыр стэчаным изеу риклэхэу,
ежь-ежьырэу зэгоожьэу. Ар шы-
клэ, актылыгьа, хьаумэ де-
лагьа?! Ау мыскьэрэ гушылэм
бэклэ нахьышлү шысэ дэгьур,
дахэр. Цыфыр зыгьэцлыфырэр
шолу кьыкьоклырэр ары, ер-
гупшыс аш хэти.

Тиньбжыкыкхэм сыдрэ лъэ-
ныккыокли гультып, гупшысэ зэрэ-
фаехэу ямылэн ыльэккышт,
джащ пае нахьыжъхэр ахэм
щысэ афэхъухэу, дэгъури дзири
агурагалой, гуклэгъу-цыфыгъэм
кыыфагъэушхэмэ, ашъхы алыт-
тэу, нэмэикхэмэ шъхьэклафэ
афаштэу есэштхы. Арыба зыкла-
лорэр «жыы зымылэм клэ илэн».

Жэ тугалэм гушылэ лае кыдымыкыным, гъэпсыкэ лае кыгхэмыфэным ухэтти ор-орэу упылын фæе. Ашккэ дин шлошхууныгъэр мæхъанэ зил, лъэзхуу уфзэгъэсакыжьбэу узы-ухъумэрэ хабз.

Тхьамафэм хэ нэмылэми нэ-
маз уахътэ ошлымэ, анахьэу
мэфэшхо инэу бэрэскэшхо лъа-
плэм (хъадисми къало ар), а
тхьамафэм нэмазэу пшыггэр
тхьамафэрэ пшыггэу пфалытэ.
Нэмазым гури шъхьэри фэ-
хъазырынхэ фæе, лъэныкъуабæклэ

уегъэкъабзэ. Уцыф зыхъуклэ, бэ узэрыгыозэнэу шылэр: армэ-угър дэгъоп, лэ псау, нэ псау укызыхъугъэклэ, мафэ къэс пфэлъэклэрэмклэ ушылагъэ къэбгъэклон фае — уиунагъоклэ, уигупсэхэмклэ, уикъуаджэклэ, уильэпкъыклэ. Зы мэфэ лоф-шлэгъу тэрэзым ишлагъэ зэхэ-зышагъэм лофшлэным зык-рищэиклэрэп. Мы дунай нэфыр пшобылымэу, Тхьэр угу къэб-гъэклэу уелъэлумэ, къыпфамы-шлэн шылэп, ар бэшлагъэ цыфхэм загъэунэфыгъэр.

Джа шул пистуэмэ ялэгбөклэу
тэ, цыфхэми, чэч е мэфэ лья-
плэхэр тшлэхэу, Тхьэм тельэлэу,
нахь тызфэсакыжьэу тыщылэ-
мэ, гүмэклэу тилэри нахь мэк-
клэшт. Нэкймэзэ льяплэм хэти
енэкых аужырэ мэфищыр,
Къадыр чэщхэр бгьэлэплэу
Тхьэм уельэлүмэ, шулшэнэм
угу физулэухыгэмэ (пцйуэсын-
ым, шьугьон-хьонэным зачыодзы-
емэ), узклэхьопсырэр Алахьым
кыпфишлэшт. Тиунагьомэ рэ-
хат арылынэу, псауныгэ
тилэнэу, лэягэхэм тациухьу-
мэнэу, рызык тилэнэу, тичлыгу
гьэбэжьуклэ бэгьонэу, тисабый-
хэр плүгьошлу тфишлынхэу Тхэ
ляплэм тельэлүмэ, Нуриет фэдэ
гукьабзэхэри нахьыбэу тилэных.
Дахэм ымыгьэдалорэ шылэпышь,
лэягэм зычытыухьумэу тызы-
фэсакыжьын, тызэфэгүмэклы-
жьын. Тхьэр гүклэгьуш!

ХЬАГЪУНДЭКЪО Щамсэт.
Мамхыгь.

АДЫГЭМЭ Я ИЛЪЭСЫКІЭ ИПЭГЪОКІ

Пчэгум щыкӀощт

ИльэсыкГэр адыгэхэм гэзтхэпэм и 21-м нахьыпэкГэ агэмэфэкЫштыгь. Тарихьым инэкГубгьохэм зафэбгьазэмэ, тильэпкьэгьүхэм шэн-хабззу зэрэхьэштыгьэхэм плуныгьэ мэхьанэу ялагьэр шыГэныгьэм хэкГүакГэрэп.

Адыгэ Республикэм культурэмкӀэ и Министерствэ, лъапкӀ культурэмкӀэ и Гупчэ, тиреспубликэ иобществэннэ движениеу «Адыгэ Хасэр», lofshlapiu «Нанэр» зэгъусэху ИлъэсыкӀэм фэгъэхыгъэ lofthabzэхэр зэрахъаштых. ЗэхэщӀкӀо кумын хэтху ЛымышцӀкӀо Репрезан, Нэгъуцу Аслъан, ШхъапплъкӀо Гъучып, ТӀу Аслъан, Къумпыл ТӀахыр, КъуижӀ Къэплъан, нэмыкӀхэм зэралытэрэмкӀэ, ИлъэсыкӀэм фэгъэхыгъэ зэхэхьэм республикэм щыпсӀэрэ лъапкӀхэм яобществэннэ движениехэр къырагъэблэгъэнхэр нахьышлу. Яшэн-хабзэхэр къызэфалотэ-щтых, лӀэужжэм язӀпхыныгъэхэр агъэпытэщтых, ныбжьыкӀэхэр зылыащэщтых.

Къэралыгъо филармонеиу
Мыекъуапэ дэтым ипэчынатэ
«Адыгэмэ япчэгү» фаусынэу
Адыгэ Хасэм унашъо шаштагъ.
Онджэкъ теплъэ зилэ саугъэты-
шхоу цытыгъэм кешэкыгъэ
псэуальэхэр ащ шагъэуцуштых,
мэфэкхэр шызэхашэщтых, кон-
цертхэр кышчатыхтых, лъэпкъ-
шэн хабзэхэм яхьылгъэ зэ-
луклэгъухэр шыклоштых.

Гъэтхалэм и 21-м Ильэсы-
клэм фэгъэхыгъэ мэфэкыр фи-
лармонием дэжэ шызэхашэшт,
lofshlaplэу «Нанэм» творческэ
объединениеу «Ошадэм», фэ-
шыхьафхэм Ильэсыклэр ача-
гъэмэфэклышт.

САХЬИДЭКЪО Нүрбый.

Сурэтым итхэр: **зэхэщэкlo**
куным хэтхэр.

НЫБЖЫКІЭХЭМРЭ ЦЫПЭНЫГЪЭМРЭ

Урысыем иобщественнэ движениеу «НыбжыкІэ Гвардием» и Адыгэ республикэ къутамэ ипашэу, Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет идепутатэу Бэрэдж Асыет бзыльфыгъэхэм я Дунэе мафэ фэгъэхыгъэу гушылэгъу тыфэхъугъ.

Гъатхэр цыфым егъэдахэ

— Гъатхэм имэфэкі гухэлъышлукхэр тилэу тыпэгъокы, — кытылуагъ Бэрэдж Асыет. — Тыкъэзыуцухъэрэ дунаим идэхэгъэ тегъэгъушхо. 2016-рэ илъэсыр тэрыкІэ кызызрыкІоу цытэп. Адыгэ Республикэр бжыхъэм илъэс 25-рэ хъушт. Мэфэкілым игъэкІотыгъэу зыфэтэгъахызыры.

— **Республикэм тищылэныгъэ зэхъокІыныгъэу кыфишылгъэхэм сыда къыпІуалэ пшІоигъор?**

— Конституциер аштагъ. Парламент, герб, быракъ, къралыгъо гъэпсыкІэхэм инэмыкІ шъуашэхэр тилэх. Лъэпкъэу республикэм исхэм языкІыныгъэ нахъ пытагъэу сэлъытэ. Тимэфэкіхэр нахыбэ хъугъэх.

— **Мэфэкіхэр НыбжыкІэ ГвардиемкІэ сыд фэдэхэу**

щылэныгъэм кыщылэзгъонхэ фаеу пльытэра?

— Укъэшъоныр, ууджыныр арэп мэфэкіыр зыгъэдахэрэр. Мэфэкіыр зыфэгъэхыгъэр кыдэплъытэн, ІофшІэгъэшлукхэмкІэ улэгъокІын фае. Гушылэм пае, Адыгэ Хасэр кІэщакІо фэхъуэ, адыгэ шъуашэм, адыгэ быракъым ямэфэкі мафэхэр республикэм илэ хъугъэх. АщкІэ ти Лышхъэу ТхьакІушынэ Аслъан, Парламентым тафэраз. Мэфэкіхэм республикэм ис лъэпкъхэр чанэу ахэлажэх, язэпхыныгъэхэр агъэпытэх.

— **НыбжыкІэ Гвардием мэфэкіхэм афэгъэхыгъэ унэшо хэхыгъэхэр ыштагъахэ?**

— Мамырэу тиреспубликэ зэрэпсэурэм лъапсэ фэхъурэр

зэгурылоныгъэу тхэлъыр ары. НыбжыкІэхэр еджэх, сэнэхъатхэр зэрагъэгъотых, щылэныгъэм зыфагъэхъазыры. Украинэм, Сирием, нэмыкІхэм зэо-банэу ащыкІохэрэм тхьамыкІагъоу кыиздахъырэр цыфхэм къягуао. Тэ мамырэу тыпсэузэ, хэкІыпІэхэр къэтэгъотых.

— **Асыет, узэрэдепутатым фэшІ ныбжыкІэхэм лъэлукхэр ялэхэу кыпІокІэхэба?**

— Яфэлэ-фашІэхэм ягъэцкІэн, еджэныр нахышІоу зэхэцэгъэным, фэшхъафхэм яупчІэхэр афэгъэхыгъэх. ІофыгъуакІэхэр кырахыжыгъэх, тызэгъусэу тызэ-

рэлэжъэщтым тытегушылэ, нахыжыгъэхэм щысэ атетэхы. — **Уахътэм диштэу ныбжыкІэхэм зыкызылэуахынымыкІэ, культурэм, спортым апыщэгъэнхэмкІэ егъэжъапІэу шъушыгъэхэр гъзетеджэхэм ашІогъэшІэгъоных.**

— Студентхэм яфестивальхэм япІуныгъэ мэхьанэ зыкыгъэлэтыгъэным фэшІ зэлъыІэсыкІэ амалхэм талъыхъушт. НыбжыкІэхэр сыдигъуи культурэм, спортым апыщэгъэх, ГТО-м ишапхъэхэр игъэкъугъэнхэмкІэ физкультурэмрэ спортымрэ афэгъэхыгъэ зэнэкъокъухэм тахэлэжъэшт. Наркоманием тызэрэпэуцурэр, нэмыкІ Іофыгъохэр типшъэрыл шхьалэхэм ахэтэлъытэх.

— **Тизэдэгъушылэгъу зыщытыухыщтым гъатхэм имэфэкі фэгъэхыгъэу гъзетеджэмэ сыда къяпІо пшІоигъор?**

— Гъатхэм етпхырэр макІеп. Дунаим идэхэгъу, шІульэгъу къабзэр, гугъэ лъапІэр... Псауныгъэ пгъэ ялэнэу, ягъхэлъышлукхэр къадэхъунхэу, бэгъашІэ хъунхэу сатфэыало.

— **Ори уимурадхэр кыбдэхъунхэу пфэтэлэ.**

— Тхьауегъэпсэу.

ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Тиорэдхэр Китаим кыщылуагъэх

Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу, эстрадэ купэу «Ошъутенэм» иорэдыІоу Даутэ Сусанэ Китаим зэрэщылагъэм, лъэпкъ искусствэм еплъыкІэу фыриІэм зэхъокІыныгъэу фэхъухэрэм, нэмыкІхэм татэгъушылагъ. Ащ фэдэ къэбархэр гъзетеджэхэм зэрашІогъэшІэгъоных кыдэтлътити, тизэлукІэгъу щыщ пычыгъо кыыхэтыутынэу итхъухъагъ.

— **Сусан, адыгэ орэдэу Китаим кыщылуагъэмэ ташыгъэгъуазэба.**

— Ахэр бэ мэхъух. «Дэгъу», «Джары шІульэгъур зыфэдэр», фэшхъафхэри кытэдэлугъэхэм агу рихыгъэх.

— **Урысыбзэр Китаим щашІэба?**

— ШІульэгъу орэдхэр, «Катюшэр», фэшхъафхэри кызырэхэ-сыдзэхэу кыиздежъыуцтыгъэх.

— **Китаим ушыІэу китаибзэкі зэбгъэдэлугъэхэ орэдыр Мыекъуапэ щызэхэтыгъ, лъэшэу тыгу рихыгъ.**

— Ар шІульэгъум, гъэтхэ къэ-гъагъым афэгъэхыгъ.

— **Джэджэ районым ипсэупІэу Сергиевскэм укы-щыхъугъ, зэмылэпкъэгъухэм уадэпсэуцтыгъ...**

— Нурбий, къапІо пшІоигъор

кыизгурылуагъ. Урысыбзэр ары апэ зэзгъашІэщтыгъэр. Адыгэ Республикэм искусствэхэмкІэ иколледж сыщеджэу зысэублэм, Нэхэе Тэмаре тилэпкъ орэдхэр сигъэшІагъэх. «Ошъутенэм» ихудожественнэ пащэу ХъэкІэко Алыи ишІуагъэу кысигъэкІырэр макІеп, лъэшэу сыфэраз.

— **Ащ орэдхэр еусых...**

— «Усымыгъусэмэ» зыфилоу ытхыгъэр кыситыгъ, концертхэм къащысэлэ, нэмыкІ орэдхэри сирепертуар хэзгъэхъагъэх.

— **2016-рэ илъэсыр шъоркІэ илъэс кызызрыкІоп.**

— Адыгэ Республикэр илъэс 25-рэ, «Ошъутенэр» илъэс 20 мыгъэ хъуцтых. Мэфэкіхэм зафэтэгъэхъазыры. Искусствэр сищылэныгъэ щыщ зэрэхъугъэм сегъэгъушхо. Титворчествэ зышІогъэшІэгъонхэр тиконцертхэм къятэгъэблагъэх.

— **Гъзетеджэхэм яупчІэхэр кыдэтлътитэхэзэ, тизэдэгъушылэгъу нэужым пытыублжыщт. Уигъхэлъышлукхэр Тхьэм кыбдегъэхъух.**

— Тхьауегъэпсэу.

КУШЪХЪЭФЭЧЪЭ СПОРТЫР

Урысыем идышъэ медаль къэзыхыгъэ Елизавета Ошурковар.

Медалищ кыыфагъэшъошагъ

Урысые Федерацием кушъхъэфэчъэ спортымкІэ изэнэкъокъоу Санкт-Петербург итрек щыкІуагъэм Елизавета Ошурковам медалищ кыщыдихыгъ. Мыекъуапэ зыщызыгъэсэрэ пшъашъэм спортым гъэхъагъэу щышІырэр Адыгэ Республикэм ия 25-рэ илъэс фегъэхы.

Километри 4-р трекым кызы-щакІум, апэрэ чыпІэр кыдэ-зыхыгъэм Елизавета Ошурковар ыуж кызызрынагъэр нэгъэупІэлэгъуныкыу ныІеп. Тыжыи медалыр кызызрэфагъэшъошагъэм тигъэгъушылагъ.

МэфипІлым кыкІоцІ едзыгъуипІлым зыщызэнэкъокъухэм, Е. Ошурковам яцэнэрэ чыпІэр кы-хыгъ.

Адыгэ Республикэм икоман-

дэ зэнэкъокъум зыхэлажъэм, дышъэ медалыр Е. Ошурковам кыдихыгъ.

— Тиреспубликэ щыщ пшъашъэхэу Светлана Васильевам, Ольга Дейко, Рина Журба яшІогъэшхо кыисэкІыгъ, — гушІом хэтэу Е. Ошурковам къелуатэ. Апэ сишъыным, гъогу хэхыгъэм сырыкІоным афэшІ ІэпыІэгъу кысфэхъугъэх. Ахэр симыгъусэхэу дышъэ медалыр кызыз-

рэсымыхыщтыр сшІэщтыгъэ.

Адыгэ къралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдом-рэкІэ и Институт Ольга Дейко ыкІи Ирина Журба щеджэх. Типшъашъэхэм республикэм кушъхъэфэчъэ спортымкІэ икІэлэцІыкІу-ныбжыкІэ спорт еджапІэ зыщы-гъасэ. Бзыльфыгъэхэм я Дунэе мафэ фэгъэхыгъэу Адыгэ Республикэм кушъхъэфэчъэ спортымкІэ изэнэкъокъу гъэтхалэм и 4 — 6-м щыкІошт. Е. Ошурковар, ипшъэшъэгъухэр зэлукІэгъухэм ахэлажъэх, гъэхъагъэ ашІынэу афэтэлэ.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэр ыкІи кыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къралхэм ащы-псэурэ тилэпкъэгъу-хэм адырлэ зэпхы-ныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар

жъугъэм иамал-хэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыІэр:
385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шхьалэм иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкІыжъ зы-хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темуыр-Кавказ чыпІэ гъэІоры-шІапІ, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр **ПИ №ТУ23-00916**

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкІэмкІи пчъагъэр
5063

Индексхэр
52161
52162
Зак. 109

Хэутыным узшыкІэтхэнэу щыт уахъэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахъэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шхьалэр
Дэрбэ Тимур

Редактор шхьалэм иапэрэ гуадзэр

МэшІэкъо Саид

ПшъэдэкІыжъ зыхырэ секретары

ЖакІэмыкъо Аминэт